

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Právnická fakulta

Katedra finančního práva

**Společnosti a jejich společníci z pohledu
míry zdanění**

Diplomová práce

Lucie Mařáková

Vedoucí diplomové práce:

JUDr. Petr Novotný

Praha, srpen 2009

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci zpracovala samostatně a že jsem v ní vyznačila všechny prameny, z nichž jsem čerpala, způsobem ve vědecké práci obvyklým.

V Praze 31.8.2009

Lucie Mařáková

Poděkování

Děkuji panu JUDr. Petru Novotnému, vedoucímu mé diplomové práce za cenné připomínky a účinnou pomoc při zpracování.

Dále děkuji příteli za trpělivost a podporu, dále jeho rodině, že mi nehradila mou vlastní.

V Praze 31.8.2009

Lucie Mařáková

Obsah

Obsah	1
Úvod.....	3
1 Zdanění příjmů fyzických osob	5
1.1 Zdanění příjmů osoby samostatně výdělečně činné	6
1.1.1 Základ daně	6
1.1.2 Daň z příjmů a její další úpravy	7
1.2 Danění příjmů společníka veřejné obchodní společnosti	8
1.2.1 Obecná východiska	8
1.2.2 Základ daně jako rozdíl se zdaněním osoby samostatně výdělečně činné	9
1.3 Danění příjmů společníka společnosti s ručením omezeným	10
1.3.1 Obecná východiska	10
1.3.2 Zvláštní sazba daně z příjmů	10
2 Rozdělování hospodářského výsledku v jednotlivých společnostech	12
2.1 Rozdělování výsledku hospodaření ve veřejné obchodní společnosti	12
2.2 Rozdělování výsledku hospodaření v komanditní společnosti	13
2.2.1 Rozdělení pro případ, že společnost je v zisku	13
2.2.2 Společnost je ve ztrátě	15
2.3 Rozdělování hospodářského výsledku ve společnosti s ručením omezeným	15
3 Další povinné odvody	18
3.1 Platby pojistného na všeobecné zdravotní pojištění	19
3.1.1 Pojistné odváděné z příjmů z podnikání	20
3.1.2 Osoba bez zdanitelných příjmů	22

3.2	Pojistné na důchodové zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti	24
3.2.1	Povinně pojištěné osoby	25
3.2.2	Dobrovolně pojištěné osoby	28
4	Výše příjmů po zdanění a dalších povinných odvodech	30
4.1	Faktory ovlivňující míru povinných odvodů	30
4.1.1	Osoba samostatně výdělečně činná	30
4.1.2	Společník veřejné obchodní společnosti a komplementář	37
4.1.3	Společník společnosti s ručením omezeným a komanditista	39
4.2	Srovnání míry zdanění jednotlivých forem podnikání	44
5	Shrnutí	52
6	Literatura	55
7	Přílohy	56
8	Summary	65
9	Klíčová slova – keywords	67

Úvod

Tato diplomová práce se zabývá výhodností účasti fyzické osoby v obchodní společnosti, z pohledu míry zdanění.

Jelikož se každý podnikatel ať už na začátku nebo v průběhu svého podnikání postaví před otázku, jaká právní forma by pro jeho činnost a jeho podmínky byla ideální, rozhodla jsem se tuto problematiku ukázat nejen ve světle více či méně omezeného ručení, ale i z pohledu nákladů, které zvolená forma podnikání přináší.

Toto téma diplomové práce jsem si vybrala, protože je mi tato problematika velice blízká. Sama jako osoba samostatně výdělečně činná jsem před daňové dopady svého podnikání postavena každý den a nejen to, už mnoho krát jsem byla nucena se zabývat vyhodnocováním, zdali tato forma obživy je daňově nejvýhodnější a zdali by účast v některé z obchodních společností nebyla z hlediska daní úspornější.

Studium daní mě velice zaujalo a pravděpodobně i proto mne několik přátel oslovilo, jestli bych jim neporadila, jak rozdělovat příjmy mezi spolupracující osoby a do jaké míry přesouvat zisk mezi právnickou osobu a jejího samostatně podnikajícího majitele. A vzhledem k tomu, že jsem několikrát vyčíslovala model, který ukazoval, do jaké míry je výhodné vykazovat příjmy a zisky na jednotlivé osoby, rozhodla jsem se několik takových modelů uvést do praxe ve své diplomové práci.

Dalším důvodem pro volbu tohoto tématu bylo, že jsem v již zpracovaných pracích postrádala téma zaměřené na praktické uplatnění a dopady zdanění. A protože nejen já, ale i spousta dalších absolventů právnické fakulty bude směřovat další kroky do advokátní praxe, mohlo by být srovnání výhodnosti zdanění na příkladu podnikatele – advokáta pro mnohé inspirací pro rozhodování, jakou právní formu budoucímu povolání dát.

Rozhodla jsem se tuto práci zpracovat komplexně, daně samy o sobě jsou jen zlomkem celého problému. Abychom se dostali k celkovému odvodovému dopadu, budu muset rozvést od způsobu, jakým se v jednotlivých společnostech rozděluje zisk, až po rozdíly u odvodů do státního rozpočtu u jednotlivých typů podnikatelů.

Náklady, které tady budu analyzovat, jsou povinné odvody a to nejen daně z příjmů ať už právnických nebo fyzických osob, ale i sociální a zdravotní pojištění a

příspěvek na státní politiku zaměstnanosti. Účast fyzické osoby na podnikání coby společníka různých forem právnických osob totiž zakládá odlišné povinnosti a ty jsou z hlediska výhodnosti dále ještě ovlivněny spoustou faktorů.

Podívám se tedy na modelového podnikatele – advokáta - z hledisek, jako jsou úroky z hypoték, počty dětí a velikosti příjmů, a pokusím se vytvořit model, který ukáže, co jsou klíčové faktory ovlivňující zdanění a kde hledat body zvratu svědčící ve prospěch účastenství na konkrétních formách společností.

Budu se zabývat samostatným podnikatelem ve srovnání s účastenstvím ve veřejné obchodní společnosti a ve společnosti s ručením omezeným. Pro ostatní společenstevní formy totiž, co se týče zdanění, platí v zásadě stejná pravidla.

I když by se mohlo zdát, že postavení tohoto nezávislého speciálního povolání je jedinečné, závěry, které vyplynou z daňového modelu, budou platit obecně, i pro jiné podnikatele.

1 Zdanění příjmů fyzických osob

Daně jsou jednou ze základních makroekonomických i mikroekonomických veličin. Jako makroekonomická veličina ovlivňují příjmy státního rozpočtu a tím i potenciální velikost výdajů a tedy potažmo hrubý národní produkt. Jako mikroekonomická veličina ovlivňují čistou výši příjmů jednotlivých ekonomických subjektů a tedy jejich schopnost spotřebovávat a utrácet.

Daň je povinná, vynutitelná platba stanovená zákonem, kterou jsou povinny platit fyzické a právnické osoby na základě zákona ve prospěch veřejných rozpočtů. Daň z příjmů je nenávratná, neekvivalentní a neúčelová platba, vyznačující se svou periodičností¹.

Upravuje ji zákon 586/1992 Sb. dále jen zákon o daních z příjmů (ZDP) ve znění pozdějších předpisů. Zejména ve své části první, která se věnuje daním z příjmů fyzických osob.

Daň z příjmů fyzických i právnických osob pro rok 2009 se vyznačuje tím, že je to přímá důchodová daň s valorickým základem, tedy základem vyjádřeným v Korunách českých, s poměrnou lineární sazbou. Sazba daně je 15% ze základu daně a se změnami základu daně se nemění.

Poplatníky daně z příjmů fyzických osob jsou osoby, které mají na území České republiky bydliště nebo se zde obvykle zdržují. Tyto osoby pak mají daňovou povinnost, která se vztahuje jak na příjmy plynoucí ze zdrojů na území České republiky, tak i na příjmy plynoucí ze zdrojů v zahraničí.

Předmětem daně jsou příjmy, které jsou pro přehlednost a systematiku v zákoně rozděleny do několika skupin:

- příjmy ze závislé činnosti a funkční požitky (§ 6),
- příjmy z podnikání a z jiné samostatné výdělečné činnosti (§ 7),
- příjmy z kapitálového majetku (§ 8),
- příjmy z pronájmu (§ 9),

¹ Srovnej: Bakeš M. a kol.. Finanční právo. 4.vydání. C.H.Beck Praha. 2006

- ostatní příjmy (§ 10).

Pro naši problematiku zhodnocení daňové výhodnosti účasti advokáta v některé formě podnikatelského seskupení, se budu zabývat obzvláště příjmy z podnikání, tedy zdanění příjmů osoby samostatně výdělečně činné, §7 zákona o daních z příjmů. Ale také bude hrát nezastupitelnou roli zdanění podílu na zisku společníka společnosti s ručením omezeným a komanditisty v komanditní společnosti, na které se použije §36 zákona o daních z příjmů – zvláštní sazba daně.

1.1 Zdanění příjmů osoby samostatně výdělečně činné

1.1.1 Základ daně

Základem daně pro osobu samostatně výdělečně činnou je podle §5 ZDP částka, o kterou příjmy ve zdaňovacím období přesáhnou výdaje prokazatelně vynaložené na jejich dosažení, zajištění a udržení. Pokud by to pro samostatně výdělečnou osobu bylo výhodné, je možné uplatnit podle §7 odstavce (7) téhož zákona výdaje procentem z příjmů.

Pro svůj modelový příklad zhodnocení výhodnosti jsem si vybrala, jakožto i mému studiu stojí nejbližší, osobu živící se jako advokát. A pokud se budeme zabývat právě advokátem, tedy osobou s příjmy z výkonu nezávislého povolání, které není živností ani podnikáním podle zvláštních předpisů, spadá nám tento druh výdělečné činnosti jednak do příjmů z podnikání právě podle §7 odst. 1. písmeno b), a také zákon přesně určuje, že možné uplatnění výdajů procentem z příjmů je ve velikosti 40%.

Povolání advokáta se váže výlučně na schopnosti a vzdělání takovéto osoby. Proto jsou náklady vznikající při tomto podnikání vůči příjmům relativně zanedbatelné. Menší advokátní praxi, pro menší počet klientů, může mít člověk přímo doma. Pokud půjde o větší, prestižnější kancelář s korporátní klientelou, dá se předpokládat, že i lukrativní umístění větších prostor bude nákladnější. Nicméně, pokud budou příjmy stále úměrné kvalitě této klientely, bude se zdát použití výdajů jako procentuální část příjmů stále výhodnější.

Od takto vypočteného základu daně ještě může poplatník dále ještě odečíst² například specifikované hodnoty darů, úroky zaplacené z úvěru ze stavebního spoření nebo z hypotečního úvěru poskytnutého na bytové potřeby. Dále příspěvky na penzijní připojištění, členské příspěvky odborovým organizacím apod. Tyto odečty označujeme jako nezdanitelné části základu daně. Aby však nedocházelo k neúměrnému osvobození od zdanění, všechny tyto úlevy je možné uplatnit jen v omezené míře.

Takto stanovený základ daně se zaokrouhluje na celé stokoruny dolů.

1.1.2 Daň z příjmů a její další úpravy

Daň z příjmů se vypočítává jako součin základu daně a sazby daně, která jak už bylo výše uvedeno je v České republice pro rok 2009 stanovena jako poměrná lineární ve výši 15%.

Výsledná částka však není výslednou daní, kterou by měl poplatník skutečně zaplatit, protože se dále upravuje o položky slev na dani³.

Jako základní slevu na dani máme slevu na poplatníka ve výši 24 840 Kč, další slevy jsou na vyživovanou manželku, na poplatníka, pobírá-li částečný nebo plný invalidní důchod z důchodového pojištění či je držitelem ZTP/P průkazu, a nebo na studium. V případě, že by celkové slevy na dani převýšily vypočtenou daň, nepoužívá se do dalších výpočtů záporná hodnota, ale pro další úpravy se vychází z nulové výše daně.

Takto dopočtenou částku označujeme jako daň po slevách a přichází na řadu poslední úprava, kterou je uplatnění daňového zvýhodnění či daňového bonusu⁴. Jelikož obecný směr zákonných úprav je podpora a zvýhodnění rodin event. lidí s dětmi, směřuje daňové zvýhodnění právě jako úleva na každé vyživované dítě žijící s poplatníkem v domácnosti.

---

² §15 ZDP

³ §35ba ZDP

⁴ §35c ZDP

Tuto slevu může poplatník uplatnit až do výše jeho daňové povinnosti, pokud by nárokovaná částka na zvýhodnění byla vyšší než daňová povinnost, může rozdíl poplatník uplatnit jako daňový bonus, tedy částku, která bude poplatníku vyplacena.

Úpravou vypočtené daně o jednotlivé slevy na dani, daňové zvýhodnění a daňové bonusy se dostáváme k výsledné výši daně, kterou by měl zaplatit podnikatel fyzická osoba do veřejných rozpočtů.

1.2 Danění příjmů společníka veřejné obchodní společnosti

Jiná situace nastane, bude-li náš advokát vystupovat jako společník veřejné obchodní společnosti. Protože stejným způsobem jako společníka veřejné obchodní společnosti budeme danit i příjmy komplementáře společnosti komanditní, budu o těchto možnostech pojednávat ve stejné kapitole.

1.2.1 Obecná východiska

Organizačně právní propojení osob k dosažení určitého cíle, k uspokojování potřeb svých členů nebo za účelem společného podnikání se označuje pojmem společenství nebo společnost. Podmínky podnikání v obchodních společnostech jsou v našem státě určeny obchodním zákoníkem⁵. Obchodní společnosti (veřejná obchodní společnost, komanditní společnost, společnost s ručením omezeným, atd.) jsou právníckými osobami⁶.

Veřejná obchodní společnost je společnost, ve které alespoň dvě osoby podnikají pod společnou firmou a ručí za závazky společnosti společně a nerozdílně celým svým majetkem.

Zisk, stejně jako ztráta a podíl na likvidačním zůstatku se dělí mezi společníky rovným dílem, nestanoví-li společenská smlouva jinak.

Vzhledem k tomu, že veřejná obchodní společnost i komanditní společnost jsou právníckými osobami, je jejich povinností podle zákona o účetnictví⁷ vést účetnictví.

---

⁵ Zákon 513/1991 Sb., dále jen ObZ

⁶ §56 ObZ

⁷ 563/1991 Sb., dále jen ZÚ, §1 odst. (2) písm. a)

Musí tedy v účetních knihách vést údaje o stavu a pohybu majetku a závazků, musí účtovat o nákladech, výnosech a stavu hospodaření.

1.2.2 Základ daně jako rozdíl se zdaněním osoby samostatně výdělečně činné

Zákon o daních z příjmů v §7 odstavci (1) písm. d) uvádí, že podíly společníků veřejné obchodní společnosti a komplementářů komanditní společnosti na zisku jsou zařazeny jako příjmy z podnikání.

Jak jsem již zmínila, základem daně obecně je rozdíl mezi příjmy a výdaji. V tomto případě však zákon dělá výjimku. Jelikož je povinností právnických osob, potažmo tedy i veřejné obchodní a komanditní společnosti, vést účetnictví, je už příjem vstupující do výpočtu daně podle §7 o výdaje očištěn. Není tedy přípustné, aby byly znovu příjmy sníženy o nějakou další formu výdajů.

O rozdělování hospodářského výsledku v jednotlivých společnostech viz další kapitoly.

První nevýhodou účasti v obchodní společnosti tedy bude nemožnost uplatňovat výdaje procentem z příjmů. A jak jsem již uvedla v kapitole o osobách samostatně výdělečně činných, jedním z předpokladů této diplomové práce je podnikatel advokát, který svůj výdělečný potenciál neodvíjí od vložených statků, ale od svých osobnostních schopností - proto náklady na jeho činnost nebudou ve výši obchodníků živících se marží jakožto přírůžkou k hodnotě nakoupeného zboží, ale spíše režijní náklady. O výši těchto režijních nákladů lze jen diskutovat, protože bude záviset na mnoha faktorech, pravděpodobně však výše 40% nedosáhnou. Nicméně abych mohla srovnávat zatížení v reálných souvislostech, budu pro další část svojí práce odhadovat, že náklady, o kterých budou společnosti účtovat, tedy náklady prokazatelně uskutečněné při výkonu tohoto povolání budou činit 30% výnosů.

Přejdeme-li však rozdíl ve výpočtu daňového základu, jeho snížení o nezdanitelné části základu daně, užití slev na dani a zbývající část úprav vypočtené daně je stejná jako u osoby samostatně výdělečně činné.

1.3 Danění příjmů společníka společnosti s ručením omezeným

Doposavad jsme se při danění příjmu našeho podnikatele zabývali příjmy z podnikání, tedy příjmy podle §7 zákona o daních z příjmů. Naprosto odlišně však budeme danit příjem, který na společníka připadne při rozdělování zisku společnosti s ručením omezeným.

Stejně, jako předchozí kapitola pojednávala o zdanění nejen příjmů společníka veřejné obchodní společnosti, ale i příjmů komplementáře společnosti komanditní, budou se stejným způsobem, jako společníci společnosti s ručením omezeným, danit i příjmy komanditistů u komanditní společnosti, ale také dividendové příjmy akcionářů u akciové společnosti.

1.3.1 Obecná východiska

Společnost s ručením omezeným je tedy opět právnická osoba, jejíž existence je upravena obchodním zákoníkem. Na rozdíl od veřejné obchodní společnosti, je zde připuštěn i jen jediný zakladatel a společník.

Společnost vytváří základní kapitál, který je tvořen vklady společníků. Ti ručí za závazky společnosti, dokud nebylo zapsáno splacení vkladů do obchodního rejstříku. Společníci se podílejí na zisku určeném valnou hromadou k rozdělení mezi společníky v poměru svých obchodních podílů, tedy v poměru jejich vkladů na základním kapitálu, nestanoví-li společenská smlouva jinak.

A vzhledem k tomu, že jde opět o právnickou osobu, je zde znovu její povinností vést účetnictví. Budeme se tedy v tomto případě opět setkávat s nevýhodou uplatnění nákladů pouze v jejich skutečné výši, není přípustné použít výdaje jako procento z příjmů.

1.3.2 Zvláštní sazba daně z příjmů

Pro podíly na zisku z účasti na společnosti s ručením omezeným a z účasti komanditisty na komanditní společnosti, platí zvláštní sazba daně, ve výši 15%⁸. Na první pohled by se mohlo zdát, že mezi zdaněním výše uvedených příjmů osoby

---

⁸ §36 odst. (2), písmeno b) ZDP

samostatně výdělečně činné, společníků veřejné obchodní společnosti jako tzv. osobní společnosti a příjmů společníků v kapitálových společnostech není rozdíl. I přes zdánlivou shodu sazby, rozdíl spočívá v pojetí této zvláštní sazby daně a jejím srážení u plátce.

Jakmile valná hromada rozhodne, jak velká část zisku připadne na rozdělení mezi společníky, je společnost, jakožto plátce daně, povinna z této částky srazit daň a to při výplatě podílů, nejpozději do konce třetího měsíce následujícího po měsíci, ve kterém schválila účetní závěrku a rozhodla o rozdělení zisku⁹.

Tato vize zdanění vychází z problematičnosti vybírat daň zejména v případech společníků-cizozemců, kde by pro tuzemský berní úřad byla úloha dohledat poplatníka a uplatnit na něj naše zdanění značně nelehká. Daňoví rezidenti by zase jistě měli tendence uplatněním ztrát z jiných druhů příjmů snižovat základ daně.

I přes stejnou sazbu ve výši 15% základu daně, rozdíly ve zdanění jsou naprosto zásadní.

Prvním rozdílem je, že příjem je zdaněn srážkou u zdroje, ke společníku se tedy dostává už jako čistý příjem. Výrazně významnější odlišností však je, že základem daně je celý příjem, nepřipadají v úvahu úpravy o nezdanitelné části základu daně, jakými byly třeba dary nebo úroky z úvěrů. A následně taky není připuštěna úprava daně o odpočty na poplatníka či zvýhodnění na děti.

Jakkoliv výhodná by se tedy mohla zdát účast ve společnosti s ručením omezeným právě z pohledu omezeného ručení za závazky společnosti, konstantní míra zdanění a nemožnost ulevit na vypočtené dani pomocí různých benefitů a odpočtů, staví tuto formu podnikání do poněkud nepříznivého světla.

---

⁹ §38d odst. (2) ZDP

2 Rozdělování hospodářského výsledku v jednotlivých společnostech

Jedním z dalších základních termínů, kterým se ve své práci budu zabývat, je hospodářský výsledek. Hospodářský výsledek bychom měli chápat jako ekonomickou kategorii zobrazující schopnost podniku reprodukovat vložený kapitál, ale také bychom ho měli chápat z hlediska daňového a právního jako rozdíl mezi výnosy a náklady daného období.

Podle zákona o účetnictví jsou účetnictví povinny vést všechny právnické osoby, které mají sídlo na území české republiky. Proto, ať už budeme hovořit o výsledku hospodaření kterékoliv formy společnosti, bude vznikat právě rozdílem výnosů a nákladů, nikoliv příjmů a výdajů, jak by dostačovalo pro daňovou evidenci.

Přesto rozdělování hospodářského výsledku u některých forem společností vykazuje jistá specifika.

2.1 Rozdělování výsledku hospodaření ve veřejné obchodní společnosti

Rozdělování zisku a případné ztráty ve veřejné obchodní společnosti je stanoveno obchodním zákoníkem. Zisk se dělí mezi společníky rovným dílem a podíl na zisku stanovený na základě účetní závěrky je splatný do tří měsíců od jejího schválení, nestanoví-li společenská smlouva jinak. Ztrátu zjištěnou účetní závěrkou nesou společníci rovným dílem¹⁰.

Veřejná obchodní společnost, byť právnická osoba, nepodléhá dani z příjmů právnických osob. Koncem roku se nezdaněný zisk, zjištěný jako rozdíl nákladů a výnosů, převádí na jednotlivé společníky – co se týče rozvahy, je to v případě zisku pouze změna pasivních položek. Společnost sama o sobě přestane vykazovat jakýkoliv zisk. Ten, jako rozdělený mezi společníky, zvýší hodnotu na účtu závazků ke společníkům při rozdělování zisku.

---

¹⁰ §82 ObZ

Pakliže by společnost byla ve ztrátě, i ta by byla rozdělena mezi společníky. Záporná hodnota položky výsledek hospodaření běžného roku na rozvaze by byla vykompenzována pohledávkou za společníky při úhradě ztráty. Jelikož je toto úprava aktiv i pasiv, výsledkem by bylo zvýšení bilanční sumy o dosaženou ztrátu.

Společníci nemohou podíl na zisku (potažmo na ztrátě) odmítnout a vyhýbat se tak zdanění (úhradě ztráty).

V případě veřejné obchodní společnosti se tedy neužije zdanění výsledku daní z příjmů právnických osob, výsledek bude rozdělen jako nezdaněný mezi společníky a ti jej zdaní jako příjem z podnikání podle §7 ZDP daní z příjmů fyzických osob. Což jim umožní užití výhod, jakými jsou nezdanitelné části základu daně a různé odpočty a bonusy z vypočtené daně jako takové.

2.2 Rozdělování výsledku hospodaření v komanditní společnosti

Asi nejzajímavější společností z pohledu rozdělování zisku je komanditní společnost. Tato zajímavost je dána obzvláště tím, že v komanditní společnosti jsou dva druhy společníků – komplementáři a komanditisté – a pro obě tyto skupiny platí zcela odlišná pravidla.

Komanditní společnost je společnost, v níž jeden nebo více společníků ručí za závazky společnosti do výše svého nesplaceného vkladu zapsaného v obchodním rejstříku (komanditisté) a jeden nebo více společníků celým svým majetkem (komplementáři). Na většinu vztahů vyplývajících z existence této společnosti, se na postavení komanditistů užívají pravidla jinak stanovená pro společníky společnosti s ručením omezeným. Na postavení komplementářů se přiměřeně užijí ustanovení pro společníky veřejné obchodní společnosti.

Rozděluje-li společnost výsledek hospodaření, rozděluje jej na část připadající společnosti a část připadající komplementářům. Velikost podílů se určí poměrem stanoveným ve společenské smlouvě, jinak se zisk mezi ně dělí na polovinu – tedy polovinu všichni komplementáři a druhou polovinu společnost.

2.2.1 Rozdělení pro případ, že společnost je v zisku

I když je komanditní společnost také právnickou osobou, zisk, kterého dosáhla, se opět celý nebude danit daní z příjmů právnických osob.

Při účetní uzávěrce se nezdaněný hospodářský výsledek rozdělí v daném (či polovičním) poměru mezi komplementáře a komanditisty, což se při uzavírání účtů projeví tak, že o výsledek připadající na komplementáře se dosažený zisk sníží (podíl komplementářů pro společnost vystupuje jako náklad).

Tato operace se stejně jako u veřejné obchodní společnosti projeví jen změnou struktury pasiv – klesne hospodářský výsledek běžného období, ale zvýší se závazky vůči společníkům. Vyplacený podíl připadající na komplementáře poté komplementáři zdaní stejně jako společníci veřejné obchodní společnosti – podle §7 ZDP bude připadat do příjmů z podnikání, což společníkům umožní uplatnit dále všechny nezdanitelné části základu daně a odpočty a slevy na dani.

Druhou část dosaženého hospodářského výsledku připadající na společnost, tedy potažmo na komanditisty, bude muset společnost mimoúčetně upravit na daňový základ, tedy zejména odečíst všechny příjmy a náklady daňově neuznatelné. Poté bude muset společnost mimoúčetně vyčíslit daň z příjmů. Prvně se tedy ve své diplomové práci dostávám k dani z příjmů právnických osob.

Část výsledku připadající na společnost, tedy komanditisty, se daní daní z příjmů právnických osob, která je pro rok 2009 stanovena na 20% daňového základu¹¹. Mimoúčetně vyčíslená daň z příjmů pro společnost vyjadřuje opět náklad, stejně jako vyplacené podíly na zisku komplementářům ještě před zdaněním. Bude mít i stejný vliv na rozvahu společnosti – bude představovat pouze přesun na straně pasiv. O vypočtenou daň se sníží hospodářský výsledek běžného období, ale zároveň vzrostou závazky společnosti vůči státu z daně z příjmů právnických osob.

Takto upravený hospodářský výsledek běžného období, tedy snížený o podíly připadající na komplementáře a následně snížený o daň z příjmů právnických osob, vypočtenou ze zbývajících nerozdělených částí, se převede do dalšího roku jako hospodářský výsledek ve schvalovacím řízení.

Na rozdělování výsledku ve schvalovacím řízení mezi komanditisty, se použije shodná úprava platící pro rozdělování zisku mezi společníky společnosti s ručením

---

¹¹ §21 odst. (1) ZDP

omezeným (pomineme-li fakt, že komanditní společnost není povinná tvořit rezervní fond), proto o něm pojednám až v následující kapitole.

2.2.2 Společnost je ve ztrátě

V běžné praxi a reálném životě se přihodí i situace, kdy společnost svými náklady přesáhne výnosy. A protože komanditní společnost, co se týče rozdělování hospodářského výsledku, vykazuje samá specifika, ani zde to nebude výjimka.

V případě, že společnost vytvoří záporný hospodářský výsledek, stejně jako u veřejné obchodní společnosti bude tato ztráta připsána společníkům k úhradě. Nikoliv však všem společníkům, ale jen komplementářům, kteří ji povinnost k její úhradě nesou rovným dílem, nestanoví-li společenská smlouva jinak. Komanditisté jsou povinni podílet se na úhradě ztráty, pouze stanoví-li tak společenská smlouva.

Stejně jako u veřejné obchodní společnosti, v případě ztráty se předpis její úhrady komplementářům projeví zvýšením bilanční sumy. Na straně pasiv se hospodářský výsledek dorovná na nulu a na straně aktiv se zvýší pohledávky vůči společníkům při úhradě ztráty.

Povinný předpis k úhradě ztráty má u komplementářů a společníků veřejné obchodní společnosti jeden důležitý efekt. Stejně jako u samostatného podnikatele, dosažená ztráta se může použít pro dalších pět bezprostředně následujících zdaňovacích období jako položka odčitatelná od základu daně.

Ve společnosti s ručením omezeným, o které budu hovořit v další kapitole, společníci ze zákona povinnost k úhradě ztráty nemají, ale také nebudou mít možnost si ztrátu odečíst ze základu pro výpočet srážkové daně. O ztrátu si daňový základ sníží přímo společnost při danění daní z příjmů právnických osob.

2.3 Rozdělování hospodářského výsledku ve společnosti s ručením omezeným

Společnost s ručením omezeným je jediná ryze kapitálová společnost, o které ve své práci pojednávám. Je to jediná ze zmíněných společností, jejíž celé příjmy podléhají dani z příjmů právnických osob.

Společnost má povinnost vést účetnictví a účtovat o nákladech a výnosech. Na konci účetního období je povinna mimoúčetně vyčíslit základ daně úpravou hospodářského výsledku o daňově neuznatelné výnosy a náklady. Z takto určeného základu daně je společnost povinna odvést na dani 20%.

Vypočtená daň se ve výkazech společnosti odrazí jako náklad a to změnou ve struktuře pasiv. Klesne hospodářský výsledek, ale zvýší se závazky společnosti ke státu z titulu nezaplacené daně z příjmů. Takto očištěný hospodářský výsledek vstupuje do dalšího období v rozvaze jako položka hospodářský výsledek ve schvalovacím řízení.

V případě společnosti s ručením omezeným a komanditistů společnosti komanditní, vstupuje do dalšího rozdělování mezi společníky zisk, který už je jednou zdaněný. Společnost sama za sebe odvedla dvacetiprocentní daň, ale takto připravený výsledek se při dalším rozdělování bude danit dále.

O rozdělení výsledku hospodaření nebo o způsobu úhrady ztráty rozhoduje valná hromada. Ta je v případě zisku vázána pouze povinným přídělem do rezervního fondu..

Jak společníci naloží se zbytkem výsledku hospodaření je zcela v jejich kompetenci. Pokud tedy valná hromada rozhodne o rozdělení zbývajících výsledku mezi společníky, bude tento výsledek znovu zdaněn a to srážkovou daní ve výši 15%, jak jsem již zmínila v kapitole o zdanění příjmů společníků společnosti s ručením omezeným. Bez jejich možnosti daňový základ nebo výši daně jakkoliv upravovat.

Společníci však mohou postupovat i tak, že se rozhodnou přidělené podíly nechat ve společnosti jako další příděl do základního kapitálu společnosti. V tomto případě podíl zdaněn srážkovou daní nebude. Zákonodárce chtěl pravděpodobně zamezit dvojímu zdanění, které by nastalo v případě odchodu společníka nebo likvidace společnosti opětovným zdaněním vypořádacího podílu nebo podílu na likvidačním zůstatku společníka.

Výplata podílu na zisku se projeví v rozvaze opět jen přesunem na straně pasiv. Klesne položka výsledku ve schvalovacím řízení a zároveň se zvýší závazky vůči společníkům z rozděleného zisku a také se zvýší závazky vůči státu vzniklé ze sražené daně z těchto podílů.

Společnost s ručením omezeným se tedy zdá být nejméně výhodnou, jelikož výsledek vytvořený touto společností je de facto daněn dvakrát. Jak ale uvidíme dále, příjmy daněné srážkou u zdroje, které nezakládají povinnost odvádět z těch to příjmů pojistné na veřejné zdravotní pojištění a sociální pojištění, mohou mít svá pozitiva.

3 Další povinné odvody

V předcházející kapitole jsem rozvedla, jak podnikatele ovlivní účast na různých formách podnikatelských seskupení z hlediska míry zdanění. Kdybychom se omezili na porovnávání výhodnosti jen z tohoto pohledu, volba by byla velmi rychlá a jasná a svědčila by jednoznačně ve prospěch osoby samostatně výdělečně činné.

Ale zdanění je jen částí odvodů, které postihují příjmy ať už podnikatelů nebo zaměstnanců. Daně jsou příjmem státního rozpočtu. Jsou to neúčelové platby - způsob, jakým si „předplácíme“ služby státu jako jsou dobré silnice a chodníky, noční osvětlení nebo bezpečnost, kterou zajišťuje policie.

Je zde ale část služeb nebo spíše řekněme „předvídatelných událostí“, které jsou placeny ze zvláštních zdrojů, případně státních zdrojů. Tyto situace jsou například úhrady zdravotní péče, zajištění v případě nezaměstnanosti a hlavně výplata zejména starobních důchodů.

Platby za zdravotnické a sociální služby nejsou klasickým příjmem státního rozpočtu. Jelikož čas odvodu plateb a skutečné zpětné úhrady se liší, dokonce ani nepanuje jistota, jestli vůbec nějaká úhrada z těchto předplacených služeb bude nutná, nazýváme tyto odvody jako pojistné.

Rozlišujeme dva základní druhy pojistného:

- pojistné na všeobecné zdravotní pojištění
- pojistné na sociální (důchodové) zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti

Nicméně ať už jedno nebo druhé pojistné, obojí je ve své ekonomické podstatě daní. Mezi daně je také zahrnuje klasifikace OECD. Z důvodů, proč bychom pojistné zařadili do této kategorie, vyzdvihneme zejména ten, že stejně jako daně je i pojistné povinná, vynutitelná platba stanovená zákonem, kterou jsou povinny platit fyzické osoby.

Nutnost kalkulovat pro srovnání daňového zatížení i s platbami pojistného také podporuje fakt, že i pro srovnání daňového zatížení mezistátně se používá tzv. daňová kvóta, která udává zatížení celkově. Mezistátní porovnání konkrétních daní totiž nemá

příliš velkou vypovídací schopnost už s ohledem na rozdílnou konstrukci daní v jednotlivých zemích. Daňová kvóta je jedním ze základních ukazatelů umožňujících mezinárodní srovnání daňového zatížení, proto se při výpočtu složené (nebo také souhrnné) daňové kvóty počítá i s tzv. quasidaněmi, kterými jsou příjmy do veřejných rozpočtů z povinného pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti a příjmy z povinného pojistného na zdravotní pojištění¹².

Abychom tedy dokázali vyčíslit skutečnou míru zatížení našeho podnikatele, budu se muset zabývat i tím, jak na něj v různých situacích dopadnou platby na jednotlivých pojistných.

3.1 Platby pojistného na všeobecné zdravotní pojištění

Veřejné zdravotní pojištění (zdravotní pojištění) je druh zákonného pojištění, na jehož základě je hrazena zdravotní péče. Pojištění je upraveno zákonem 48/1997 Sb. o veřejném zdravotním pojištění. Podle tohoto zákona jsou zdravotně pojištěny jednak osoby, které mají trvalý pobyt na území České republiky, dále pak osoby, které na území České republiky nemají trvalý pobyt, pokud jsou zaměstnanci zaměstnavatele, který má sídlo nebo trvalý pobyt na území České republiky.¹³

Tímto je vystihnuta situace, že každý jednotlivec (ať už dítě nebo důchodce), bez ohledu na aktuální výdělečnou schopnost, může být případným příjemcem zdravotní péče, která není zdarma, byť mezi lidmi hojně panuje tento mýtus.

Aby mohlo skutečně docházet ke zdánlivě bezplatnému ošetření a dalším lékařským úkonům, musí mít každá osoba tyto zdravotnické služby předplaceny. Vyplývá z toho tedy zásada, že v každém okamžiku musí být za každého pojištěnce někdo plátcem pojistného¹⁴.

Pojistné není standardním příjmem státního rozpočtu, ale je příjmem jednotlivých zdravotních pojišťoven, u kterých jsou fyzické osoby pojištěny. Pojištěnec má právo zvolit si zdravotní pojišťovnu a může provést její změnu jednou za 12

---

¹² Srovnej: Hamerníková, B., Kubátová, K.: *Veřejné finance*. Praha 2004.

¹³ §2 Zákona 48/1997 Sb o veřejném zdravotním pojištění, dále jen ZoVZP

¹⁴ §8 ZoVZP

kalendářních měsíců, ovšem vždy jen k prvnímu dni kalendářního čtvrtletí. V pojišťovných samotných potom dochází k přerozdělování těchto příjmů a vyplacení úhrad za péči jednotlivým zdravotnickým zařízením podle počtu a kvality provedených úkonů.

Konkrétní platby pojistného jsou stanoveny zákonem 592/1992 sb. o pojistném na všeobecné zdravotní pojištění. Tento zákon stanoví nejen způsob výpočtu pojistného, ale i výši pojistného, kde u státních pojištěnců je plátcem stát nebo výši u osob bez zdanitelných příjmů.

3.1.1 Pojistné odváděné z příjmů z podnikání

Osoba samostatně výdělečně činná je poplatníkem i plátcem pojistného na všeobecné zdravotní pojištění. Našli bychom zde určitě celou sadu podobností s daní z příjmů, ale zásadní a potom celkovou míru odvodů ovlivňující jsou zejména rozdíly.

Pro případ našeho advokáta může nastat několik situací. Advokát bude přímo osobou samostatně výdělečně činnou nebo bude účasten podnikání na veřejné obchodní společnosti či jako komplementář společnosti komanditní. Pro všechny tyto případy na něj budeme hledět jako na podnikatele a výpočet pojistného bude vycházet ze skutečně dosažených příjmů.

3.1.1.1 Osoba samostatně výdělečně činná

Pokud osoba nebude účastna na podnikatelském seskupení, vyměřovacím základem bude pro rok 2009 50 % příjmu z podnikání a z jiné samostatné výdělečné činnosti po odpočtu výdajů vynaložených na jeho dosažení, zajištění a udržení¹⁵. Protože náš advokát čerpá jen výhody daňového systému a uplatňuje si výdaje procentem z příjmů, bude jeho vyměřovacím základem 30% z vykázaných příjmů.

Výše pojistného z vyměřovacího základu činí 13,5%. Na první pohled bychom tedy zdánlivě mohli tvrdit, že odvodové zatížení podnikajícího advokáta bude pojistným na všeobecné zdravotní pojištění zvýšeno o 4,05%, podle vzorce:

---

¹⁵ §3a odstavec (1) Zákona 592/1992 Sb. o pojistném na všeobecné zdravotní pojištění, dále jen ZoPVZP

$$\text{Pojistné} = \frac{P - P * 40\%}{2} * 13,5\% = P * 4,05\%, \text{ kde } P \text{ jsou příjmy.}$$

Ale právě zde úvahy o zvýšení odvodového zatížení zkomplikují rozdíly ve způsobu stanovení daňových odvodů a výpočtů pojistného.

Prvním změnou je, že v případě pojistného neuvažuje zákon žádné přípustné odpočty nebo nezdanitelné části. Počítáme jen s čistým rozdílem příjmů a výdajů. Další zásadnější změnou je nutnost kalkulovat s povinným minimálním vyměřovacím základem, se kterým jsme se v zákoně o daních z příjmů nesetkali.

Minimální vyměřovací základ se vypočte jako dvanáctinásobek 50 % průměrné mzdy (kde průměrnou mzdou pro účely pojistného na všeobecné zdravotní pojištění rozumíme částku, která se vypočte jako součin všeobecného vyměřovacího základu pro účely důchodového pojištění za kalendářní rok, který o dva roky předchází kalendářnímu roku, pro který se průměrná mzda zjišťuje, a přepočítacího koeficientu pro úpravu tohoto všeobecného vyměřovacího základu)¹⁶. Pro rok 2009 bude minimálním vyměřovacím základem:

$$\frac{\text{Zaokrouhleno}(21\,527 * 1,0942)}{2} * 12 = 141\,330$$

Budu-li předpokládat třeba začínajícího podnikatele, který za první období svého podnikání, zejména z titulu prvotní vytváření klientely a budování místa na trhu, nedosáhne příliš velkých příjmů - ovlivní nutnost zaplatit pojistné z minimálního vyměřovacího základu tak jako tak celkovou výši zatížení dosti negativně.

Ale abych ukázala i pozitivní stránku věci, poslední rozdíl oproti konstrukci daně má skutečně velice kladný dopad. Tento kladný dopad je sice opět jen na určitou část podnikajících osob, zato je dost výrazný.

Zákon o pojistném na všeobecné zdravotní pojištění totiž kromě minimálního vyměřovacího základu stanoví i vyměřovací základ maximální. Tímto vyměřovacím základem je částka ve výši čtyřicetiosminásobku průměrné mzdy. Pro rok 2009, podle výše zmíněných úprav, bude toto maximum 1 130 640 Kč.

---

¹⁶ §3 odst. (15) ZoPVZP a §3a odst. (2) tamtéž

Pokud budu uvažovat advokáta, jako osobu samostatně výdělečně činnou, která uplatňuje výdaje ve výši 40% příjmů - jakmile tato osoba přesáhne úhrn ročních příjmů ve výši 3 768 800 Kč, což je právě situace, kdy dosáhne maximálního vyměřovacího základu, zastaví se výše zákonného pojistného na částce 152 637 Kč za rok. Od této chvíle je tedy možno říci, že čím víc osoba vydělá, tím na pojistném odvede méně, jelikož poměr nejvyššího možného pojistného 152 637 Kč a vydělané částky se se zvyšujícími se příjmy bude snižovat.

3.1.1.2 Společník veřejné obchodní společnosti a komplementář

Společníci osobních společností mají postavení týkající se plateb pojistného na všeobecné zdravotní pojištění velice podobné osobě samostatně výdělečně činné. Neplatí tady však jedno zjednodušení. Jak už bylo vysvětleno v případě daní z příjmů, právnické osoby jsou povinny vést účetnictví a tak je nepřipustné si výdaje uvádět jako procento z příjmů. V případě společníka veřejné obchodní společnosti a komplementáře komanditní společnosti se tedy za příjem ze samostatné výdělečné činnosti po odpočtu výdajů vynaložených na jeho dosažení, zajištění a udržení považuje pro účely zákona o pojistném na všeobecné zdravotní pojištění základ daně z příjmu z této činnosti.

V této situaci tedy nelze generalizovat, při jak velkých dosažených příjmech společník dosáhne na tzv. bod zvratu, kdy se poměr odváděného pojistného na příjmech překloní tak, že začne klesat. Různě velkým příjmům společníků mohou připadat různě velké výše nákladů, proto nemohu užít výše uvedený algoritmus.

Nicméně mohu shrnout, že postavení společníka osobních společností se bude zdát spíše nevýhodné, protože jak jsem již vysvětlila výše, velikost prokazatelně vynaložených nákladů v povolání advokáta v poměru k příjmům velikosti 40% pravděpodobně dosahovat nebude. Proto budou muset tito společníci počítat s vyšším vyměřovacím základem, byť příjmy budou obdobné jako u osoby samostatně výdělečně činné.

3.1.2 Osoba bez zdanitelných příjmů

Poté, co jsme odhalili měnící se zatížení pojistným osob samostatně výdělečně činných a společníků osobních společností, zbývá pojednat o komanditistovi a společníku společnosti s ručením omezeným.

Jak jsem již zmínila, u osob v předchozí kapitole měla na výši pojistného jednoznačný vliv výše příjmů. Byla to situace, kdy jsme posuzovali společníky podobně jako samostatného podnikatele s příjmy podle §7 ZDP. V případě společníků kapitálových společností se při rozdělení hospodářského výsledku nejedná o příjem z podnikání, ale příjem daněný zvláštní sazbou daně podle §36 ZDP.

Podle §3a odstavce (1) zákona o pojistném na všeobecné zdravotní pojištění je vyměřovacím základem pro pojistné 50% příjmů z podnikání a jiné výdělečné činnosti. Dále však podle téhož paragrafu a odstavce se za příjem ze samostatné výdělečné činnosti nepovažují příjmy, které jsou podle zákona o daních z příjmů samostatným základem daně pro zdanění zvláštní sazbou daně. Řečeno přímo, příjem z rozděleného hospodářského výsledku zdaněný srážkovou daní podle zvláštní sazby daně, nevystupuje jako příjem relevantní pro výpočet pojistného.

Logikou a záměrem zákonodárce u všeobecného zdravotního pojištění je, že všechny osoby musí být zdravotně pojištěny, aby se úhrada zdravotnické péče nedotýkala přímo spotřebitelů této péče a nevznikaly neuhraditelné dluhy klientů zdravotnických zařízení za poskytnuté „služby“. Za děti, důchodce a pár dalších specifických skupin obyvatelstva je plátcem pojistného stát, co ale s těmi, co nezapadají do žádné z těchto kategorií? Tyto osoby jsou označovány zákonem o pojistném na všeobecné zdravotní pojištění jako osoby bez zdanitelných příjmů. Zákon o veřejném zdravotním pojištění tyto osoby nedefinuje, ale lze jejich postavení dovodit z §5 písm. c) ZoVZP, kde je zmíněno, že pojištěnec je plátcem pojistného, pokud má na území České republiky trvalý pobyt, avšak není uveden ani jako zaměstnanec ani jako osoba samostatně výdělečně činná a není za něj plátcem pojistného stát, pokud uvedené skutečnosti trvají po celý kalendářní měsíc.

Protože u osob bez zdanitelných příjmů nepřipadá v úvahu odvíjet pojistné od vyplacených podílů na zisku, je jim vyměřovací základ stanoven náhradím způsobem. Vyměřovacím základem u osoby, která po celý kalendářní měsíc nemá příjmy ze zaměstnání, ze samostatné výdělečné činnosti a není za ni plátcem pojistného stát je minimální mzda¹⁷.

---

¹⁷ §3b ZoPVZP

Jestli vypadalo dvojí zdanění u příjmů společníků kapitálových obchodních společností jako velká nevýhoda, odvody na pojistné na všeobecné zdravotní pojištění hrají v jejich prospěch. Ať už na společníka vyjde jakkoliv velká část rozděleného zisku, odvedené pojistné bude vždy z minimální mzdy, která je stanovena nařízením vlády 567/2006 Sb. o minimální mzdě, o nejnižších úrovních zaručené mzdy, atd. pro rok 2009 na 8 000 Kč. Z toho vypočtené pojistné 13,5% činí 1 080 Kč měsíčně, tedy 12 960 Kč za rok.

Shrnu-li, se vzrůstajícím podílem na zisku bude odvedené minimální pojistné stále více zanedbatelnou částí procenta odvodového zatížení.

3.2 Pojistné na důchodové zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti

Další povinnou platbou je pojistné na tzv. sociální zabezpečení. Sociálním zabezpečením rozumíme zabezpečení v životních situacích jako je stáří, invalidita a úmrtí živitele, ale také pro případ ztráty zaměstnání jako podporu v nezaměstnanosti¹⁸.

Pojištění je upraveno zákonem 155/1995 Sb. o důchodovém pojištění. Výchozí body pro odůvodnění příspěvků na státní politiku nezaměstnanosti bychom našli v zákoně 435/2004 Sb. o zaměstnanosti.

Oproti zákonu o všeobecném zdravotním pojištění, který stanovoval povinnost pojištění pro všechny osoby s trvalým pobytem na území české republiky, zákon o důchodovém pojištění stanovuje povinnost pojištění jen pro určitou část osob, zbytek může být pojištěn dobrovolně nebo nemusí být pojištěn vůbec. Povinnými účastníky pojištění jsou (vybírám jen pro tuto práci zásadní osoby) mimo jiné zaměstnanci v pracovním poměru a osoby samostatně výdělečně činné, nicméně až při splnění ještě dalších podmínek stanovených zákonem¹⁹.

Zjednodušeně by se tedy dalo říci, že oproti zdravotnímu pojištění, které předpokládá povinnou účast všech, přispívat na sociální zabezpečení musí až ti, kteří

---

¹⁸ Srovnej: Tröster P. a kol. Právo sociálního zabezpečení, 4. přepracované a doplněné vydání. C.H.Beck. Praha. 2008

¹⁹ §5 odst. (1) písm. a) a e) zákona 155/1995 Sb. o důchodovém pojištění, dále jen ZDPoj

dosahují určitého výdělku či příjmu. Ale na oplátku mohou být poživateli benefitů jako je důchodové pojištění či zajištění pro případ invalidity až v případě, kdy do systému určitou dobu přispívali. Zákonodárce tady klade na pojištěnce jistou váhu zodpovědnosti a benevolence, kdy se osoba může důchodového pojištění účastnit dobrovolně nebo si dokonce může hradit další samostatné komerční pojištění.

Také jestli v případě zdravotního pojištění směřoval příjem z pojistného přímo na účty jednotlivých komerčních subjektů (zdravotních pojišťoven), které je dále rozdělovaly, příjem z příspěvků na důchodové pojištění je příjmem státního rozpočtu, tedy státu samotného. Pro správu těchto plateb je příslušná Česká správa sociálního zabezpečení (ČSSZ). ČSSZ je největší a zcela výjimečnou finančně správní institucí státní správy ČR. Spravuje věci téměř 8 milionů pojištěnců, z toho je více než 2,5 milionu důchodců. Vyplácí přes 3 miliony důchodů a také nemocenské dávky²⁰.

Pojistné na důchodové pojištění se vede na samostatném účtu státního rozpočtu a v zákonu o státním rozpočtu se uvádí jako samostatná položka příjmů státního rozpočtu. Do státního rozpočtu přispívá Česká správa sociálního zabezpečení víc než 35%. I když se většinou bavíme o zdanění a „daňových kvótách“, jak je vidět z vysokého procenta přispívání do státního rozpočtu, nejsou to daně, co výdělečně činnou osobu zatěžuje nejvíce. Proto bude mít také pojednání o příspěvcích na důchodové pojištění a státní politiku zaměstnanosti zásadní vliv na výsledné čisté příjmy, které zůstanou našemu podnikateli.

Samotnou výši příspěvků do systému sociálního zabezpečení vyčísluje zákon 589/1992 Sb. o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, dále jen ZPSZ.

3.2.1 Povinně pojištěné osoby

Za osobu samostatně výdělečně činnou se pro účely pojištění považuje osoba, která ukončila povinnou školní docházku a dosáhla věku aspoň 15 let a vykonává samostatnou výdělečnou činnost. Výkonem samostatné výdělečné činnosti se rozumí i

---

²⁰ Zdroj: <http://www.socialni.cz/cz/o-cssz/>

činnost společníka veřejné obchodní společnosti nebo komplementáře komanditní společnosti vykonávaná pro tuto společnost²¹.

Zákon (ZDPoj) rozlišuje vedlejší a hlavní samostatnou výdělečnou činnost pro určení, zdali bude poplatník povinně nebo nepovinně účasten důchodového pojištění. Smyslem tohoto ustanovení je určit, jestli za poplatníka už minimální pojistné neodvedl zaměstnavatel, či zdali už není poživitelem dávek důchodového zabezpečení či nemocenského pojištění. Je-li osoba v situaci, že ze systému dávky čerpá, bylo by v jistém nespravedlivém protipólu, aby byla nucena současně do systému i zpětně zároveň přispívat. Obdobně platí, je-li poplatník nezaopatřeným dítětem, tedy soustavně se připravuje na výkon budoucího povolání zejména studiem na vyšší nebo vysoké škole, považuje se tato doba pro účely pojištění jako tzv. náhradní doba pojištění a další vynucované příspěvky by tedy nebyly nezbytné.

Pokud osoba samostatně výdělečně činná nezapadne do některé z těchto kategorií, zákon ji automaticky považuje za osobu vykonávající výdělečnou činnost jako činnost hlavní. Pro tyto osoby potom platí jednak povinnost záloh a také povinnost minimálního základu pro výpočet pojistného.

Pro případ mého srovnání daňové výhodnosti budu předpokládat, že náš advokát není souběžně s výdělečnou činností ani zaměstnán ani není nadále studující, ani nečerpá nějakou z forem dávek. Bude tedy mít svou výdělečnou činnost jako činnost hlavní.

Výše pojistného se stanoví procentní sazbou z vyměřovacího základu zjištěného za rozhodné období. Zajímavostí je, že vyměřovacím základem osoby samostatně výdělečně činné je částka, kterou si osoba sama určí, nicméně nemůže to být méně než 50% daňového základu. Daňovým základem se pro účely zákona o pojistném na sociální zabezpečení rozumí základ daně nebo dílčí základ daně stanovený podle §7 zákona o daních z příjmů – příjmů u podnikání.

I když by mohlo být zarážející, že si osoba může vyměřovací základ určit sama, důvod je prostý a pragmatický – není to výše plateb pojistného, co ovlivňuje dávky,

---

²¹ §9 odst. (2) písm. a) a odst. (3) písm. c) ZDPoj

kteřé bude poplatník jednou ze systému čerpat, ale je to vyměřovací základ, který právě na tuto druhou stranu pojištění bude mít vliv. I když by se to tedy z krátkodobého hlediska mohlo zdát nevýhodné, uměle si vyměřovací základ zvyšovat, v dlouhodobém horizontu to může velice pozitivně ovlivnit třeba vyplácený důchod.

Podle současné právní úpravy se výše důchodu stanovuje z rozhodného období, které pro rok 2009 je období let 1986-2008. Každým rokem se toto období prodlužuje, v budoucnu bude třicetileté. Protože však našeho advokáta předpokládáme jako osobu v produktivním věku podnikající s vědomím blížící se důchodové reformy, která pravděpodobně přinese nejen spoustu změn, ale také tlak na dodatečné soukromé připojištění, bude se naše modelová osoba chovat způsobem optimalizujícím odvody z krátkodobého hlediska.

Opět budu muset rozdělit povinně pojištěné osoby na dvě skupiny. Klasická osoba samostatně výdělečně činná bude uplatňovat výdaje jako 40% svých příjmů. Vyměřovacím základem je minimálně 50% daňového základu, osoba tedy bude opět vypočítávat pojistné ze třiceti procent svých příjmů. Sazba pro výpočet pojistného u podnikajících osob je 29,2 %, z toho 28 % na důchodové pojištění a 1,2 % na státní politiku zaměstnanosti.

$$\text{Pojistné} = \frac{P - P * 40\%}{2} * 29,2\% = P * 8,76\% , \text{ kde } P \text{ jsou příjmy.}$$

Pokud podnikající osoba byla účastna na nemocenském pojištění, sazba pro toto pojištění je 1,4 % z vyměřovacího základu. Není bez zajímavosti, že účast na nemocenském pojištění je u podnikatelů dobrovolná. Ke 31. 12. 2008 evidovala Česká správa sociálního zabezpečení celkem 938 265 samostatně výdělečných osob. Z toho bylo 727 063 osob, které měly povinnost platit zálohy na důchodové pojištění. Pojistné na nemocenské pojištění si platilo 196 225 podnikatelů²².

Malá účast na nemocenském pojištění je ovlivněna malou výší nemocenských dávek, kterou podnikatelé pro případ nemoci dostávají, také praxe ukázala, že podnikatelé si většinou „nemohou dovolit“ být nemocní. I ve svém rozboru nechám advokáta, aby se choval vypočítavě a nemocenské dávky neplatil. Nemohu však

---

²² Zdroj: Česká správa sociálního zabezpečení

opomenout situaci, kdy platby nemocenského pojištění ovlivní osobu samostatně výdělečně činnou naprosto zásadním způsobem. Tento stav by byl pro případ podnikatelky, která se rozhodla založit rodinu.

Jednou z dávek nemocenského pojištění je totiž i peněžitá pomoc v mateřství. Aby matka mohla výplatu této částky nárokovat, je zde povinnost účasti pojištěnce na nemocenském pojištění alespoň po dobu 270 kalendářních dní v posledních dvou letech přede dnem nástupu na peněžitou pomoc v mateřství²³. Dále u osoby samostatně výdělečně činné je kromě splnění předchozí podmínky účasti na pojištění ještě jedna podmínka a to je, že je jako osoba samostatně výdělečně činná pojištěná po dobu alespoň 180 kalendářních dnů v posledním roce přede dnem počátku podpůrní doby.

Můj vzorový podnikatel je ale muž, nemocenské si neplatí, protože v něm pro jeho osobu v tuto chvíli nevidí žádné opodstatnění.

Společníci kapitálových společností nejsou zákonem a pojistným na sociální zabezpečení v okruhu pojištěných osob přímo zmíněni. Společník, zejména v případě jednatele by tomu tak pravděpodobně bylo, by však pro společnost mohl pracovat na základě mandátní smlouvy. Podle sociálních norem jsou pojištěni také společníci a jednatele společnosti s ručením omezeným, jestliže nejsou v pracovněprávním vztahu k této společnosti, ale vykonávají pro ni práci, za kterou jsou touto společností odměňováni. Jakmile ale společník není za svou práci odměňován, ale pobírá pouze podíl na zisku z majetkového podílu, potom toto účast na sociálním pojištění nezakládá.

3.2.2 Dobrovolně pojištěné osoby

Vzhledem k tomu, že náš modelový advokát pracuje pro svou společnost bez mandátní či jiné smlouvy, nezapadá do žádné kategorie dané zákonem. Takováto osoba by nemusela odvádět pojistné vůbec. Otázkou je, jestli by racionálně uvažující člověk skutečně „zariskoval“ a pustil se do života bez tzv. polštáře, který připravuje pojištění, aby zmírnilo dopad určitých sociálních událostí.

Pro zodpovědné a dlouhodobě plánující dal zákon možnost dobrovolné účasti na důchodovém pojištění pro osoby, které nemají tuto povinnost danou pracovním nebo

---

²³ §32 odst. (2) a (3) zákona 187/2006 o nemocenském pojištění, dále jen ZNP

podnikatelským poměrem. ZPSZ v §5c stanovuje vyměřovací základ pro osobu dobrovolně se účastnící důchodového pojištění tak velký, jaký si sama určí. Nejméně však čtvrtinu vypočtené průměrné mzdy.

Pro rok 2009 by toto minimum činilo 5 889 Kč a z toho uplatněním sazby platné pro dobrovolné pojištěnce 28% dostáváme minimální pojistné 1 649 Kč.

Náš modelový advokát je v mém případě mladý, s nedůvěrou v sociální systém se rozhodl dobrovolně se pojištění neúčastnit. Jeho jednání je pochopitelné, z krátkodobého hlediska daňově optimalizuje, z dlouhodobého hlediska je v tuto chvíli těžko odhadnutelné, jak zákonodárci postoupí s daňovou reformou. Při nekontrolovatelně vzrůstajícímu státnímu zadlužení by bylo pochopitelné, že podnikatel mající na výběr dá přednost nějaké jiné formě životního pojištění.

4 Výše příjmů po zdanění a dalších povinných odvodech

V předcházejících kapitolách jsem ukázala, že podnikatelé, ať už podnikající fyzické osoby nebo společníci různých právnických osob, podléhají nejen zdanění, ale celkové daňové (odvodové) zatížení je ovlivněno i příspěvky do systému sociálního zabezpečení a zdravotního pojištění.

Abych dokázala srovnat výhodnost jednotlivých forem podnikání, určující kritérium jsem zvolila čistou výši příjmu, která podnikateli zbude po odvedení všech přímých²⁴ povinných plateb a daní. Dále pak procentuální poměr odvodů na výši příjmů, abych dokázala porovnat jednak zatížení mezi jednotlivými formami, ale také porovnání výše daňového zatížení třeba u jen jednotlivé formy podnikání na základě různých faktorů ovlivňujících zdanění a odvody, ale hlavně i podle vývoje samotné výše příjmů.

4.1 Faktory ovlivňující míru povinných odvodů

4.1.1 Osoba samostatně výdělečně činná

Jak jsem již ukázala dříve, osoba samostatně výdělečně činná podléhá od zdanění počínaje přes pojistné na sociální zabezpečení až po pojistné na všeobecné zdravotní pojištění konče. Všechny odvody se dále odvíjejí od skutečně dosažené výše příjmů, nenalezneme zde žádné paušální částky.

Byť se všechny odvody primárně odvíjejí od výše skutečně dosažených příjmů, nebude míra odvodů konstantní pro všechny situace a jakoukoliv výši tržeb. Co tedy ovlivní daňové zatížení samostatného podnikatele? V první fázi to bude možnost uplatnění výdajů procentem z příjmů. Standardní podnikatel by měl extrémně výhodnou pozici, jelikož by si mohl do výdajů uplatnit rovnou polovinu, ale já jsem si pro svou práci vybrala advokáta, bude tedy moci uplatňovat jen výdaje ve velikosti 40%. Aby bylo srovnání mezi jednotlivými formami skutečně objektivní, budu pro další analýzu předpokládat, že kdyby podnikatel vedl účetnictví a uplatňoval výdeje prokazatelně

---

²⁴ Platby daní ze spotřeby jako je DPH a spotřební daně jsou sice v daňové kvótě, ale ovlivňují všechny stejně, proto je ve svém modelu neberu v potaz.

doložitelné, dosáhl by v advokátní praxi na výši cca 30% příjmů (náklady na kancelář, pronájem, mzdy a pojištění zaměstnanců, telefony, další režijní náklady apod.).

Úprava příjmů na daňový základ ovlivní nejen daně samotné, ale i pojistné. V kapitole o povinných odvodech jsem vyčíslila, že pojistné na veřejné zdravotní pojištění zatíží příjmy u samostatného podnikatele ze 4,05%. Tato výše je však konstantní jen po tu dobu, kdy podnikatel s příjmy přesahuje minimální vyměřovací základ a ještě nedosáhl na ten maximální. V případě malých výdělků se nutnost platit minimální výši odvodů projeví tak, že negativně ovlivní celkové odvodové zatížení.

Naprosto obdobně na tom bude výše příspěvku do systému sociálního zabezpečení. Zde je procento odvodů 8,76% příjmů, ale není přípustné to jen sečíst s výše uvedeným, protože i zde konečný výsledek ovlivňuje povinný minimální vyměřovací základ a nastavené maximum.

Závisle na výši příjmů bude dopad pojistného následující:

Příjem	100 000	200 000	300 000	500 000
Zdravotní pojištění	19 080	19 080	19 080	20 250
Sociální zabezpečení	20 635	20 635	26 280	43 800
Míra odvodů	39,71%	19,86%	15,12%	12,81%

Příjem	1 000 000	5 000 000	10 000 000	100 000 000
Zdravotní pojištění	40 500	152 637	152 637	152 637
Sociální zabezpečení	87 600	330 147	330 147	330 147
Míra odvodů	12,81%	9,66%	4,83%	0,48%

Jak je z tabulky patrné, pokud bude zejména začínající podnikatel dosahovat nižších příjmů, povinnost minimálního pojistného bude značně snižovat jeho dosažené čisté příjmy. I přes obecný mýtus, že je výhodné daňově optimalizovat a vykazovat co nejnižší daňový základ, daňová optimalizace skutečně vychází ze slova „optimalizovat“, tedy hledat ideální řešení. A jak se ukazuje, ideální řešení nutně nemusí odpovídat nejnižšímu. Příjem poplatníka, aby pokryl právě povinnou minimální míru odvodů je

---

235 560 Kč, od této částky se odvody začnou vlivem pojistného na sociální zabezpečení zvyšovat.

Trochu paradoxně tady bude dále platit, že vlivem maximálního vyměřovacího základu pro pojistné, čím více vyděláme, tím poměrně méně odvedeme. Čistě matematicky, kdybychom předpokládali, že velikost příjmů může neustále růst, limitně se potom zatížení na pojistném bude blížit nule.

Pojistné je však jen jeden z faktorů a to ten jednodušší. Komplikovanější situace nastane, když se vrátím zpět ke zdanění. U daní nemáme stanoven ani minimální ani maximální vyměřovací základ. Přesto však daňové zatížení nebude konstantní.

Jak je vidno z první kapitoly, konstrukce zdanění vůbec je poměrně náročná. Už jen výši daňového základu mohou ovlivnit nezdanitelné částky, nemluvě o tom, že následných úprav také nebude málo. Pojd'me si tedy projít jednotlivé faktory, které ovlivní výši odvedené daně, výslednou kombinací získáme nejen celkové zatížení, ale můžeme najít i určitou výši příjmů, tzv. bod zvratu, který určuje, kdy končí výhody daňových odpočtů.

Pro začátek předpokládejme, že advokát-podnikatel je osoba, která před nedávnem složila advokátské zkoušky, začíná si budovat pozici na trhu a protože ještě veškerý čas věnuje kariéře, nebyl prostor si pořídit manželku (manžela), ani děti. Na rozhodování o vlastním bydlení nebyl prostor, náš advokát bydlí v pronájmu, neplatí tudíž žádné úroky z hypoték.

Takovýto daňový poplatník je potom, co se týče výše daní, ovlivněn jediným faktorem a tím je základní odpočet. Každý má nárok uplatnit odpočet na poplatníka, který je pro rok 2009 stanoven na 24 840 Kč. Pokud tedy bude podnikatel uplatňovat výdaje ve velikosti 40% příjmů, nebude platit žádné daně až do dosažení příjmů ve výši 276 000 Kč. Zatížení podnikatele daní z příjmů fyzických osob má pro své specifické vlastnosti týkající se odpočtů opačný efekt než pojistné. Daně poplatníka zatěžují nulově až do té doby, dokud nepřekročí mez danou úlevami na dani.

Zkombinují-li dopady pojistného a daní na bezdětného, nevyživujícího a úroky z hypoték neplaticího poplatníka, dostanu se k jedinému závěru. Výše odvodového zatížení poplatníka nejprve se vzrůstajícím příjmem klesá, bod zvratu nastane při dosažení příjmů 276 000 Kč, kde celková výše odvedených plateb bude dosahovat

velikosti 15,67%. V tomto místě se klesající tendence zlomí a zatížení opět začne růst. Další bod zlomu nastane při dosažení příjmů 3 768 800 Kč. To je mez, kdy dosáhnou maxima odvody na pojistné. Od této chvíle už bude daňové zatížení jen klesat, až by se při dosažení enormních příjmů mohlo přiblížit 9%.

Pokud se zaměřím na tento vývoj, rozhodně by stálo za úvahu *de lege ferenda*, zdali by zejména pro začínající podnikatele neměla připadat v úvahu úleva od minimálních vyměřovacích základů pro odvody pojistného. Přeci jen jsou to zejména podnikatelé, kteří dávají dalším lidem práci a v těžkých začátcích by podporu státu v tomto směru rozhodně ocenili.

Vraťme se ale zpět k platným aktuálním normám. Advokát se poněkud usadil, vzal si ženu, která je teď aktuálně doma s již druhým dítětem. Tyto dvě skutečnosti sice neovlivní odvody na pojistné, ale změní výši možných úlev a daňových bonusů.

Jestli byl základní odpočet na poplatníka 24 840 Kč, na vyživovaného manžela přibude tato částka ještě jednou. Celkové odpočty však mohou snížit vypočtenou daň pouze na nulu, proto zajímavější dopad na zbylou výši čistých příjmů bude mít daňové zvýhodnění, přecházející případně v daňový bonus, na děti. Na každé vyživované dítě bude mít poplatník nárok na částku 10 680 Kč, která však může jít až do mínusu. Zpětně státem vyplácená částka je schopná poplatníkovi snížit daňové zatížení podle výše příjmu až o deset procentních bodů.

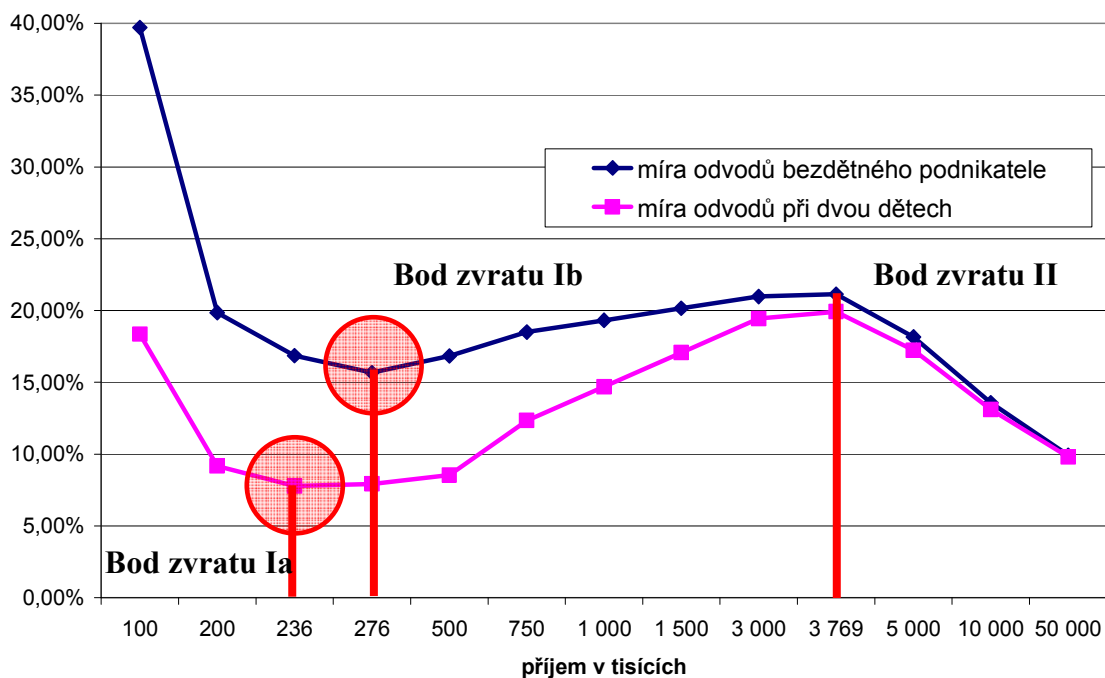
Pakliže v předcházejícím případě svobodného podnikatele začínalo daňové zatížení v sazbách okolo čtyřiceti procent u příjmů 100 000 Kč za rok, daňový bonus sníží už tuto startovní pozici zhruba k devatenácti procentům. Dalo by se říci, že daňový bonus bude *de facto* dotovat pojistné.

Stejně jako u předchozího případu i zde budeme mít hned dva zvrátové body. Ale tak, jak se podnikatel v minulém modelu mohl ideální odvodové sazbě přiblížit až v situaci extrémně velkých příjmů, daňové bonusy přitáhly globální minimum sazby odvodů v situaci podnikatele vyživující manželku a děti do nižší sféry příjmů. Optimalizoval-li by náš advokát, výše příjmů, zajišťující nejnižší zatížení, by byla v prvním bodě zvratu, na částce 235 560 Kč, což je částka, kde se láme minimální pojistné. Celková odvodová povinnost by zde činila pouhých 7,79%. Druhý bod zvratu

bude opět na částce 3 768 800 Kč, kde dosáhneme maximálních vyměřovacích základů pro pojistné.

Jakmile příjmy vzrostou nad hranici několika desítek milionů, rozdíly v postavení bezdětného podnikatele a otce dvou dětí se začnou jednoznačně stírat, jak je patrné z Grafu 1, vývoje míry odvodů o osoby samostatně výdělečně činné.

Graf 1: Vývoj míry odvodů osoby samostatně výdělečně činné

Asi poslední zásadní vliv na zdanění a odvody budou mít nezdanitelné části základu daně. Skutečně velkou položkou, kterou podnikateli současná právní úprava dovoluje odečíst, jsou úroky z úvěrů na bytové potřeby a to až do výše 300 000 Kč. Tato benevolence státu působí velmi dobrým dojmem, dokud se nepodíváme, jaký reálný dopad na daně bude tato částka mít.

Abychom dokázali posuzovat tuto úlevu v reálných konsekvencích, projdeme si nejprve drobným úvodem do finanční matematiky. V případě, že bychom si vzali hypotéku na standardní byt v Praze, počítejme 3+1, za cenu 3 200 000 Kč na 20 let s úrokovou sazbou 5,5% p.a., v prvním roce splácení zaplatíme na úrocích cca 174 000 Kč²⁵ a každým rokem bude částka úroků nižší. Kdybychom chtěli za stejné

²⁵ Srovnej: Dvořák P., Radová J. Finanční matematika pro každého. Grada. Praha. 2005

---

výše úrokové sazby a stejného počtu let alespoň v jednom roce využít celých možných 300 000 Kč, musela by investice do bydlení činit nejméně 5 525 000 Kč.

Druhou věcí, kterou je nutno podotknout je, že v případě podnikatele s vyživovanou ženou a dvěma dětmi, ovlivní zaplacené úroky míru povinných odvodů až v případě příjmů převyšujících 500 000 Kč. Do půl milionu bude vývoj čistých příjmů naprosto obdobný.

Z těchto dvou argumentů vyplývá jednoznačný závěr. Nezdánitelná část základu daně, zejména úroky z úvěrů, jsou sice daňovou úlevou snižující míru povinných odvodů, ale hlavně ve prospěch bohatší části obyvatelstva. Je na zamyšlení, kdybychom chtěli skutečně podpořit vlastní bydlení i u chudší většiny obyvatel, zdali by nebylo spravedlivější, aby si část zaplacených úroků na bydlení poplatníci nemohli odečítat přímo z vypočtené daně jako slevu, obdobně, jak uplatňujeme slevy na poplatníka.

Neopomeňme podotknout, že nezdánitelná část základu daně neovlivní platby pojistného, tudíž výsledný efekt se projeví skutečně jen drobným snížením povinné míry odvodů a to jen v určitém intervalu výše příjmů.

Jak tedy tyto dva zásadní faktory ovlivní daňové zatížení poplatníka? Stát, pro který je rodina základní jednotkou, by měl v první řadě podporovat rodiny s dětmi. Tento směr je evidentní z konstrukce slev na dani. Slevy na dani (daňové bonusy) ovlivňují daň absolutně. V jakékoliv výši, v jakékoliv situaci (můžeme jít přeci až do záporných čísel) se vypočtená daň sníží nebo bude poplatníkovi přímo vrácena. Z těchto důvodů bude mít daňová sleva či bonus největší efekt na skupinu poplatníků s nižšími příjmy. U těchto bude jednoznačně platit úměra čím víc dětí, tím lépe, až do pěti dětí na poplatníka. Pak v případě, že poplatník za zdaňovací období dosáhl příjem ve velikosti alespoň šestnásobku minimální mzdy, může uplatnit daňový bonus až do výše 52 200 Kč. Naopak u poplatníků s nižšími příjmy nebude mít výrazný smysl uplatňovat úroky z úvěrů, protože tyto jen snižují základ daně.

Pokud je základní odpočet na poplatníka na rok 2009 24 840 Kč a jako advokát si uplatňuje výdaje 40% příjmů, jak jsem již zmínila výše, do příjmů velikosti 276 000 Kč neplatí poplatník žádné daně a vliv úroků z úvěru by vůbec nepoznal. Pokud by navíc samostatný podnikatel uplatňoval odpočet i na vyživovanou manželku, byla by hranice příjmů, od které mají úroky z úvěrů nějaký vliv, dokonce 552 000 Kč.

Pakliže náš poplatník přesáhne ve výdělku tuto mez, začne být snižování daňového základu o úroky teprve zajímavé. Čím vyšší příjem, tím větší část úroků si můžeme uplatnit a byť bude závěr, zejména z pohledu zájmů státu, zarážející, pro osobu samostatně výdělečně činnou s příjmy v rozmezí 400 000 – 4 000 000 Kč, která uplatňuje výdaje čtyřiceti procenty příjmů, je daňově výhodnější pořídit si bydlení než děti. Přesáhne-li vydělávající osoba horní hranici, začne se vliv daňových slev i úroků v celkovém zatížení ztrácet.

Samozřejmě nejvýhodnější situace je velký dům s co největšími úroky z úvěru plný dětí, na které uplatníme daňové zvýhodnění, ale zhodnotím-li situaci objektivně, dnešní podnikatelé, ať už právníci či jakákoliv jiná povolání, často zakládání rodiny a pořizování dětí odkládají na neurčito. Otázkou, která je nasnadě je, zdali by přeci jen stát neměl zejména skupinu lidí s vyššími příjmy, tedy potenciálně schopnou a perspektivní, lépe motivovat do zakládání rodin. Pokud zhodnotíme daňové hledisko, paušální částkou stanovená sleva na dani nemá pro výrazně nadprůměrně vydělávajícího člověka prakticky žádný význam. Rozhodně by bylo k diskusi, jestli by se sleva na dítě, po překročení určité výše příjmů (daňový bonus pro 2/3 obyvatel, kteří nedosáhnou ani na průměrnou mzdu, by měl paušální rozhodně zůstat), neměla stanovovat jako procentuální část vypočtené daně. Poté by i více vydělávající skupiny obyvatel mohly cítit podporu, kterou za založení rodiny od státu mají.

Jako předposlední věc ještě vezmeme vliv úroků z úvěru – je-li daňové zvýhodnění na jedno dítě ve výši 10 680 Kč, je mu ekvivalentní úspora z úroků ve výši 71 200 Kč. Nicméně vliv úroků se projeví až po dosažení příjmů odpovídajících maximálnímu uplatnění základních odpočtů na poplatníka (případně vyživovanou manželku), což se u odpočtů na dítě projeví hned. Výše odvodového zatížení však mezi jednotlivými úrovněmi úroků z úvěru není příliš rozdílná a to zejména z důvodu, že ovlivňují až skupiny s vyššími příjmy, kde úspora ve výši maximálně 45 000 (15% z 300 000 Kč) už není v relativním poměru tak zásadní.

Vliv úroků a počtu dětí na odvodové zatížení v různých situacích výše příjmu je ukázán v přílohách 1 a 2 této práce.

Takto jsme se dostali k poslednímu vlivu na výši daní, poslednímu, který jsme však mlčky celou dobu předpokládali a brali za neměnný – daňovou sazbu. Sazba daně

pro rok 2009 je 15%. Jestli jsme z výše uvedeného nabyli dojmu, že daňové zákony podporují spíše část obyvatel s vyššími příjmy, co teprve o těchto tendencích vypověděly připravované změny pro rok 2009? Vlivem nestabilní politické situace se pro rok 2009 nepodařilo přijmout některé změny daňového systému. Na první pohled to byly změny velice pozitivní. Nejhlasitěji se mluvilo o snížení daňové sazby na 12,5%. Poplatník, slyšíce tohle, by zajásal. Každá takováto změna je však doprovázena jinou změnou, která dopady vyrovná. V tomto případě šlo o změnu základního odpočtu na poplatníka (případně na jím vyživovanou manželku). Jestli aktuální odpočet je 24 840 Kč, nový měl být 16 560 Kč.

Je to jen hra s čísly, ale i člověk oplývající minimálními matematickými schopnostmi odhalí, že tato změna je opět dramaticky nevýhodná pro skupiny poplatníků s nižšími příjmy. Pozitivně na výši čistého příjmu by se projevila až od dosažení základu daně ve výši 331 200 Kč, bavíme-li se o advokátovi počítajícím s paušálními náklady 40%, odpovídala by tato hodnota příjmům 552 000 Kč.

Zhodnotím-li výši příjmů po jednotlivých odvodech u individuálního podnikatele, skutečně bude platit, že čím více vydělá, tím z daňového hlediska lépe.

4.1.2 Společník veřejné obchodní společnosti a komplementář

Další kategorií jsou společníci osobních společností. Postavení těchto podnikatelů je z větší části podobné statusu osoby samostatně výdělečně činné. Připomeňme, že při rozdělování zisku osobních společností přechází poměrnou částí nezdaněný hospodářský výsledek na jednotlivé společníky, ti si jej pak daní každý samostatně včetně odvodů na pojistném. Protože detailní analýzu daňových dopadů různých faktorů vidíme na vývoji míry odvodů z minulé kapitoly, zaměřím se zejména na faktory, které mají vliv na rozdílné zdanění samostatného advokáta a společníků osobních společností.

Příjmy společníků se pro potřeby daně z příjmů fyzických osob i pro potřeby pojistného posuzují také podle §7 ZDP jako příjmy u podnikání. Není zde ale možnost uplatňovat výdaje procentem z příjmů. Toto je v zásadě jediný rozdíl mezi osobou samostatně výdělečně činnou a společníkem osobní společnosti, tento rozdíl však může mít enormní dopad. Mohou tedy nastat dvě situace:

- Výdaje na dosažení a zajištění příjmů jsou vyšší než 40% příjmů
- Výdaje nedosahují výše 40% příjmů

V prvním případě budu vycházet z předpokladu, že podnikatel je schopen dopředu ohodnotit, jaký způsob uplatňování výdajů je pro něj výhodnější. Proto i samostatný podnikatel by v této situaci raději vedl daňovou evidenci, aby mohl lépe daňově optimalizovat. Závěr by poté byl snadný. Samostatně výdělečná osoba i společník veřejné obchodní společnosti nebo komplementář budou mít naprosto stejnou míru odvodů ovlivněnou stejnými faktory.

Druhý případ bude znevýhodňovat postavení společníků. Nejenže v právnické osobě bude povinnost vést účetnictví (další administrativa spojená s vícenáklady), čemuž se samostatný podnikatel vyhnul právě tím, že výdaje uplatňuje procentem z příjmů. Ale navíc společníci budou moct daňový základ snížit v menším rozsahu.

A právě tento rozdíl, o kolik se budou lišit skutečně prokazatelně vynaložené výdaje (náklady) od čtyřiceti procent příjmů, bude hrát roli, jak velká změna bude mezi zdanění samostatného podnikatele a společníky.

Pro představu vezměme, že reálné, nutné a prokazatelné výdaje budou v právní praxi 30% dosažených příjmů. Rozdíl 10% se začne projevovat až po prvním bodu zlomu, který bude snížením nákladů posunut více doleva na částku 336 570 Kč. Celé odvodové zatížení se mírně zvedne. Nejvýše však o zhruba 3,5 procentního bodu. Nelze problém zjednodušovat, že zvýšením nákladů o 10% vzroste zatížení o 1,5%, což by odpovídalo poměrné části připadající na daň. Nezapomeňme, že snížení nákladů o 10% způsobí zvýšení povinností na pojistném a vlivem odpočtů a možného snížení základu daně povede ke změně struktury odvodů.

Nutno podotknout, že tento předpoklad je pouze hrubým odhadem. V případech zavedených renomovaných právních kanceláří se odměny za úkony a soudní spory pohybují v takových sazbách, že náklady na ně budou mnohem nižší, než je odhadnutých 30%.

Shrnu-li, faktory ovlivňující zdanění jsou u osobních společností také základní odpočty na poplatníka a vyživovaného manžela, počet dětí a položky snižující základ

daně. Daňový dopad bude tím shodnější se samostatným podnikatelem, čím více se náklady budou blížit čtyřiceti procentům příjmů.

4.1.3 Společník společnosti s ručením omezeným a komanditista

Jak až podobná situace dopadů daní je na společníky osobních společností a osoby samostatně výdělečně činné, pro společníky kapitálových společností musíme vycházet z úplně jiného modelu.

Vezmu-li to ve stejném pořadí jako u samostatného podnikatele, začnu problematikou pojistného. Pojistné na veřejné zdravotní pojištění je povinné pro všechny osoby s trvalým pobytem na území České republiky. Společníci společnosti s ručením omezeným nebo komanditisté, pokud nebudou mít ještě jiné příjmy než z účasti na společnosti, budou z pohledu zdravotního pojištění osobami bez zdanitelných příjmů. Povinná minimální měsíční platba je 1 080 Kč, tedy 12 960 Kč za rok. Protože nevycházíme ze skutečné výše příjmů, ale paušální platby bez ohledu na výdělek, bude dopad minimálního pojistného s rostoucími příjmy prudce klesat, jinak řečeno, v poměru k vyšším příjmům bude pojistné zanedbatelnou položkou.

Pojistné na sociální zabezpečení se odvíjí vyloženě od dosažených příjmů z podnikání nebo zaměstnání, proto ryze krátkodobě optimalizující podnikatel se placení pojistného legálně vyhne.

Společník by však mohl pro společnost pracovat na základě mandátní smlouvy. Takto by také ze společnosti mohl „stahovat“ část zisků. Pro společnost by odměna na základě mandátní smlouvy vystupovala jako náklad a danila by se vlastně jen jednou až na straně daného společníka. Na rozdíl od samotného vyplácení podílu na zisku by však odměna zakládala účast na pojistném na sociální zabezpečení.

Kdyby tedy společník se společností měl navíc uzavřenou mandátní smlouvu, řekněme, že odměna by činila 50 000 Kč měsíčně, ovlivnilo by to výsledek společnosti a příjmy společníka následovně: společníkovi by byla přiznána odměna 50 000 Kč, která je však daněna jako příjem ze závislé činnosti a funkčních požitků²⁶. Proto by se

---

²⁶ §6 odstavec (1) písmeno b) ZDP; srovnej Vančurová A. a kol. *Daňový systém ČR 2009 cvičebnice*. VOX. 2009

pro výpočet daně vycházelo z tzv. superhrubé mzdy, což je příjem zvýšený o částku odpovídající pojistnému na sociální zabezpečení a všeobecné zdravotní pojištění, které je z těchto příjmů povinen zaplatit zaměstnavatel. Částka, kterou je z hrubé mzdy povinen zaměstnavatel na pojistném odvést, je pro rok 2009 34% (25% sociální zabezpečení a 9% zdravotní pojištění). Společnosti tedy vznikne náklad, o který sníží svůj hospodářský výsledek, ve výši 134% z 50 000 Kč, tedy 67 000 Kč.

Společnost sice ušetří na dani z příjmů právnických osob 20% z částky odpovídající superhrubé mzdě společníka, ale kolik bude společníkovi opravdu na čisté mzdě vyplaceno?

Původní priznaná hrubá mzda byla 50 000 Kč. Pokud bychom tuto mzdu danili daní z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti, použili bychom sazbu rovné daně 15% ze superhrubé mzdy. 15% z 67 000 Kč bude 10 050 Kč, po odečtení základního měsíčního odpočtu na poplatníka 2 070 Kč bude 7 980 Kč. Pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti, které si za sebe zaměstnanec platí sám je 6,5% z (naštěstí jen) hrubé mzdy, v našem případě 3 250 Kč. Pojistné na veřejné zdravotní pojištění 4,5% taktéž z hrubé mzdy, 2 250 Kč.

Našemu společníkovi, který uzavřel se společností mandátní smlouvu, zůstane jako čistá mzda 34 450 Kč. Srovnáme to ale s náklady společnosti, které vznikly ve výši 67 000 Kč. Kdybychom tyto peníze nechali v hospodářském výsledku určeném pro rozdělení, z 67 000 Kč by společnost nejprve zaplatila daň z příjmů právnických osob 20%, z o daň očištěného zisku by vyplatila podíly dále daně srážkovou daní 15%. Společníci by sice nebyli sociálně pojištěni, ale úspora je zde znatelná:

	Mandátní smlouva	Podíl na zisku společnosti
Snížení hospodářského výsledku	67 000	67 000
Daň z příjmů právnických osob	0	13 400
Daň z příjmů fyzických osob	7 980	8 040
Sociální zabezpečení	3 250	0
Zdravotní pojištění	2 250	1 080
Čistý příjem	36 520	44 480

Poměr mezi čistým příjmem z mandátní smlouvy a z podílu na zisku společnosti se nedá generalizovat, ale můžeme shrnout, že čím vyšší bude přiznaná odměna, tím větší rozdíl vznikne.

Shrňme výsledek tak, že společník by sice mohl mít se společností uzavřenou mandátní smlouvu, jistě by měla své výhody, co se týče započitatelné doby pro důchodové pojištění a snížení hospodářského výsledku společnosti, ale pokud budeme promýšlet daňově ideální formu spolupráce, nepřipadne mandátní smlouva v úvahu.

Nemohu si odpustit na tomto místě podotknout, že termín „rovná daň“ 15%, která na nás sice kouká z většiny paragrafů zákona o daních z příjmů, má zejména u danění zaměstnanců a danění příjmů za práci společníků, značné trhliny. Není bez zajímavosti, že už v případě uplatňování úroků z hypoték hrála legislativa výrazně ve prospěch skupiny obyvatel s vyššími příjmy, tady se s obdobnou situací setkáváme znovu. Rádoby rovná daň je pro naprostou většinu zaměstnaného obyvatelstva nikoliv 15%, ale 20,1%²⁷. Ke skutečné rovné dani 15% se začnou blížit až lidé výrazně převyšující maximální vyměřovací základ pro výpočet obou pojistných. Až potom se jim totiž nebude superhrubá mzda zvyšovat o 34%, ale se zvyšujícími se příjmy se bude zvyšovat postupně méně a méně, až by se časem skutečně reálná daňová sazba mohla přiblížit patnácti procentům.

Vzhledem k tomu, že v prvním čtvrtletí roku 2009 byla průměrná hrubá mzda v nejlukrativnějších odvětvích jako je bankovníctví a pojišťovnictví 53 987 Kč, v informačních a komunikačních službách 45 516 Kč²⁸, lze jen polemizovat, pro jak velkou skupinu přichází postupné přibližování k sazbě 15% v úvahu. Rozhodně bych už z hlediska etického citění navrhovala provést změnu zákona o daních z příjmů tak, aby běžnému člověku nebylo pod záštitou odkazu na zaměstnavatelem placené pojistné nastavováno nenápadné, skoro bych až řekla skryté, zdanění.

Vraťme se ale zpět k případu společníka kapitálové společnosti, který pod tíhou výše uvedených argumentů odmítl uzavřít se společností mandátní smlouvu a rozhodl se čerpat příjmy jen z podílů na zisku společnosti. Jak jsem již uvedla, příspěvek na

---

²⁷ 15% * 1,34 (koeficient, kterým se dostáváme k základu daně, tedy superhrubé mzdě)

²⁸ Zdroj: Český statistický úřad <http://www.czso.cz/>

veřejné zdravotní pojištění bude odvádět konstantní jako osoba bez zdanitelných příjmů a dobrovolné důchodové pojištění mladý společník zatím odmítá.

Podíl odvodů na příjmech bude mít monotónně klesající tendenci:

Příjem	100 000	200 000	500 000	1 000 000
Zdravotní pojištění	12 960	12 960	12 960	12 960
Sociální zabezpečení	0	0	0	0
Míra odvodů	12,96%	6,48%	2,59%	1,30%

Vliv pojistného na celkové zdanění tedy nebude velký, otázkou je, jestli i zde můžeme uplatnit stejné faktory ovlivňující daň z příjmů, jako u osoby samostatně výdělečně činné.

Náš advokát je společníkem společnosti s ručením omezeným (event. komanditistou) a vyplácí si veškerý možný zisk, který společnost vytvořila jako svoji odměnu. Po skončení účetního období tedy valná hromada schválí účetní závěrku, ve které je již vyčíslena daň z příjmů právnických osob ve výši 20%. Abychom měli skutečně srovnatelné výsledky, budu vycházet stále z předpokladu, že výdaje advokáta budou 30% jeho příjmů, stejně tak u společnosti. Ze zbylých sedmdesáti procent příjmů je tedy vypočítána daň 20%.

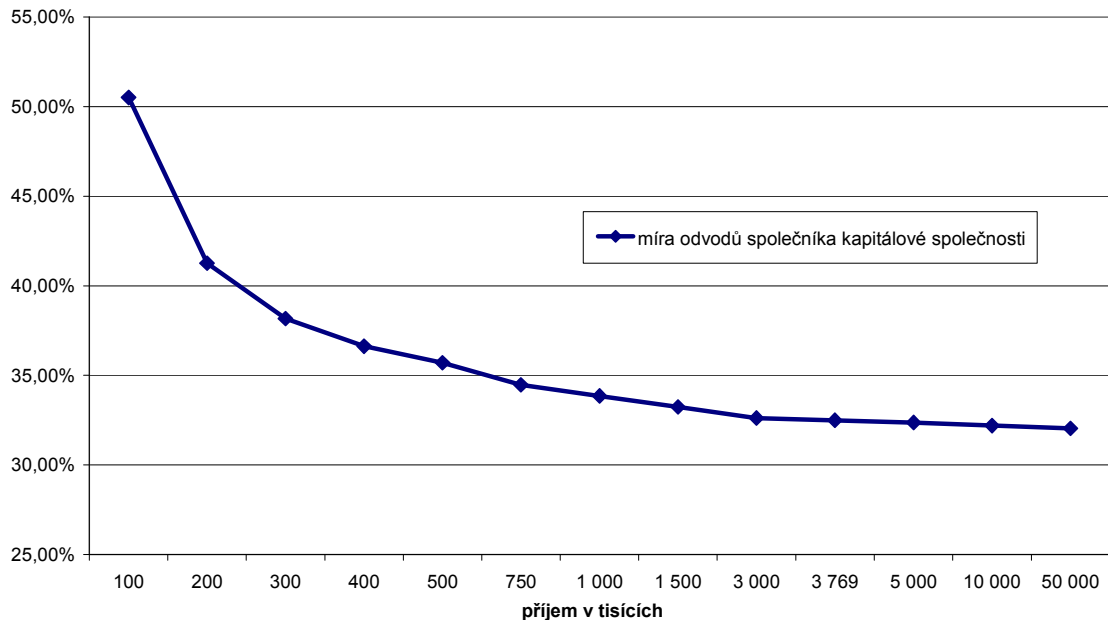
To je však jen první zdanění, které dopadne na příjem společníka. Část zisku připadající na jednotlivé partnery bude znovu zdaněna, ale tentokrát to nebude daň z příjmů fyzických osob podle §7 ZDP. Po schválení rozdělení zisku mezi společníky se na již jednou o daně očištěný výsledek aplikuje srážková daň podle §36 ZDP. Její výše je sice také 15%, ale nejsou zde přípustné žádné úlevy ani nezdanitelné částky.

Míra zdanění příjmů společníka tedy bude konstantní. Když jsme eliminovali všechny faktory, které ovlivňovaly zdanění osoby samostatně výdělečně činné, bez ohledu na výši příjmů bude daňové zatížení hospodářského výsledku 32%.

Celková míra odvodů bude ovlivněna obzvláště konstantním zdaněním, vliv pojistného míru odvodů ovlivní jen drobně. Body zvrátů neuvažujeme, protože funkce je stále klesajícího charakteru. Jakmile velikost příjmů přesáhne úroveň minimálního

vyměřovacího základu pro výpočet pojistného na všeobecné zdravotní pojištění, zastaví se prudší pokles odvodového zatížení a míra odvodů bude se zvyšujícími příjmy pomalu klesat na 32%.

Graf 2: Míra odvodů společníka kapitálové společnosti

Otázkou je, pro koho je tento model výhodný a jestli by se na něm dalo něco změnit. Z pohledu příjmů státního rozpočtu je první věcí, která mě napadne, skutečnost, že příjmy daně srážkovou daní nezakládají povinnost sociálního pojištění. Nicméně tato záležitost se mně zdá objektivně neřešitelná. Kapitálové příjmy mohou plynout prakticky komukoliv – právnickým i fyzickým osobám, dospělým, důchodcům i dětem. Na druhou stranu je zde daň z příjmů aplikována dvakrát, stát na tom zrovna trdný nebude.

Z pohledu daňového poplatníka bych tady návrh na určité zlepšení určitě viděla. Chápu, že úprava dvojitého zdanění je jistou formou nátlaku na poplatníky, aby přímým rozdělením zdaněného zisku společnosti bez dalšího neobcházeli účel zákona o důchodovém pojištění. Pak by tady mohla vzniknout obdobná situace jako v devadesátých letech, kdy namísto zaměstnaneckého poměru osoby pracovaly pro firmy na základě živnostenského oprávnění²⁹. Ztráty státního rozpočtu byly ohromné.

²⁹ Srovnej: http://cs.wikipedia.org/wiki/%C5%A0varc_syst%C3%A9m – Švarc systém

Dvojí zdanění určitě úplně vypustit nemůžeme. Ale vzhledem k tomu, že nastavené daňové zatížení je až příliš vysoké, navrhovala bych aspoň částečné umírnění tohoto dopadu tím, že by kapitálové společnosti mohly ve zdaňovacím období snižovat svůj daňový základ o sraženou daň z vyplacených podílů na zisku za období minulé. Zdanění by se tím to nížilo, ale ne na takovou míru, aby způsobilo v ekonomice hojný úprk k této formě podnikání.

Není totiž výjimkou, že se společníci zejména společnosti s ručením omezeným snaží vyhnout daňovým dopadům nevyplácením zisku vůbec, jeho zadržováním ve společnosti a následným zvyšováním nákladů společnosti de facto placením vlastních nákladů živobytí ze společenstevních zdrojů. Společník potom jezdí „firemním“ autem, bydlí ve „firemním“ bytě, společnost hradí faktury za elektřinu, vodu a plyn atd.

Alespoň částečným snížením dopadů dvojího zdanění bychom mohli motivovat společníky těchto společností, aby vypláceli zisk a neobcházeli zákon o daních z příjmů.

4.2 Srovnání míry zdanění jednotlivých forem podnikání

Jak jsem rozvedla v předchozích kapitolách, existuje více možností podnikání a několik odvodových povinností, které se formou od formy podnikatelského seskupení liší. Udělat objektivní srovnání výhodnosti jednotlivých forem není jednoduchá záležitost, protože existuje spousta faktorů, které ovlivňují nejen míru zdanění, ale i úhel pohledu na danou věc. Mám-li se rozhodnout, kterým směrem by mělo vést podnikání coby advokáta, aby bylo z hlediska odvodových povinností nejvýhodnější, musím začít analyzovat různé situace a najít ideální veličinu, která by byla schopná porovnat, jak si daná společenská uskupení stojí.

Aby bylo skutečně možné srovnat výhodnost jednotlivých forem, musím nejprve vytvořit model a proměnné, které budu rozebírat. Pro prvotní zjednodušení předpokládám, že prokazatelné náklady na advokátskou činnost jsou 40%. Toto číslo jsem nezvolila náhodou, je to sazba uplatnitelná podle zákona o daních z příjmů a provází nás celou touto prací.

Veličiny, které budu srovnávat jsou v zásadě tři. První veličinou je skutečný čistý příjem, který obdrží společník nebo osoba samostatně výdělečně činná, druhou je vytvořený zisk, ne příjmy, o kterých jsem hovořila doposud a které mi pomohly

předvést faktory ovlivňující výši zdanění, ale zisk jako rozdíl nákladů a výnosů (v případě obchodních společností vedoucích účetnictví), či příjmů a výdajů (v případě daňovou evidenci vedoucího samostatného podnikatele). Třetí veličinou je procentní poměr vyjadřující podíl všech povinných odvodů na zisku, tedy nikoliv na příjmech jako doposud, ale na reálném výdělků podnikatele nebo společnosti.

Pokud tedy budu pro první srovnání předpokládat, že skutečné, reálně prokazatelné náklady jsou ve výši 40% příjmů, jak už vyplývá z předchozí kapitoly, setře se rozdíl mezi osobou samostatného podnikatele a společníky osobních společností. Pro tento nejjednodušší příklad tedy vezmu jen komplementáře nebo společníka veřejné obchodní společnosti ve srovnání se společníkem jedné z kapitálových společností.

Řekněme, že společníci jsou bezdětní, nemají úroky z hypoték. Potom se míra odvodů bude odvíjet jen od dosažených příjmů. Společník kapitálové společnosti bude mít křivku vývoje odvodové povinnosti vždy stejnou. Ze začátku strmě a pak už jen pozvolna klesající k 32%. Společník osobní společnosti je ovlivněn, co se týče míry zdanění, jednak minimálním a maximálním vyměřovacím základem u obou pojistných a u daní základním odpočtem na poplatníka. Proto vlivem minimálního pojistného zatížení nejprve prudce klesá, po dosažení bodu zvratu, kdy už se neuplatňuje minimální pojistné, začne opět růst a po dosažení druhého bodu zvratu, kdy se dostane pojistné na své maximum, začne opět klesat.

Míru odvodů již vztahuji k příjmům, ale pro srovnatelnost k dosaženému zisku. Jedině pak budou obě společnosti objektivně souměřitelné. Nejprve jsem tedy vypočetla daň z příjmů 15% ze zisku a snížila ji o uplatnitelné položky, poté jsem vypočetla pojistné, případně uplatnila minimální či maximální pojistné, opět ze zisku. Snížený zisk o odvody jsem porovnávala s původním dosaženým ziskem.

Protože vývoj odvodového zatížení má u obou společníků odlišný průběh, nalezneme v něm hned tři průsečíky, viz příloha 3. Jelikož osoba bez zdanitelných příjmů, kterým je společník kapitálové společnosti, má nižší pojistné, ze začátku bude mít nižší odvodové povinnosti, to se ale změní dosažením příjmů ve výši 139 tis., tady bude pro obě společnosti shodně čistý zisk po odečtení nákladů 40%, odvodů a daní 43 700 Kč. Od tohoto bodu vlivem daňových odpočtů na poplatníka bude výhodnější

účast v osobní společnosti nebo jako osoba samostatného advokáta. Nicméně po vyprchání výhod daňových odpočtů, se od druhého průsečíku v hodnotě příjmů 1 448 tis zase dostává na výsluní kapitálová společnost a to až do výše příjmů 4 363 tis. Tady po uplatnění maximálního pojistného začne společníkům zatížení klesat a pomalu se blížit k hodnotě 15%. Se zvyšujícími se příjmy se nůžky rozdílu mezi 32% u kapitálových společností a 15% u osobních společností pomalu rozvírají.

Jenomže opuštěný bezdětný společník není typickým příkladem standardního podnikatele. Zůstanu ještě chvíli u nákladů ve výši 40% příjmů, ale tentokrát předpokládám společníka s velkou rodinou skýtající 3 děti a velkým domem obnášejícím úroky z hypotéky ve výši 300 tis. Kč ročně. Opět vzhledem k výši nákladů bude vývoj společníka osobní společnosti a samostatného podnikatele stejný.

Společník kapitálové společnosti je jednou provždy odsouzen k monotónnímu odvodovému zatížení blížícímu se 32%. Společník osobní společnosti však vlivem daňových slev a snížení daňového základu o úroky posunul křivku odvodového zatížení směrem dolů. Dolů dokonce takovým způsobem, že se tyto dvě funkce nikdy neprotnou. Mohu tedy říct, že v případě možnosti uplatnění daňových odpočtů a položek snižující daňový základ, je výhodnější účast na osobní společnosti.

Aby však šel dobře vidět skutečný vliv odpočitatelných položek, představme si ještě jeden případ a tím bude realitě se velice blížící situace, kdy společník má jen jedno dítě a úroky z hypoték ve výši 75 tis. Kč ročně. I tady totiž dojde k posunu křivky odvodového zatížení u společníka osobní společnosti dolů, ale ne v takové míře, jak je vidět z přílohy 5. I zde se funkce daňových zatížení protnou, ale jen dvakrát a to v rozmezí příjmů ve výši 2 289 tis. Kč a 4 148 tis. Kč, ve kterém se zase účast na kapitálové společnosti jeví jako výhodnější.

Nicméně jsem celou dobu předpokládala velikost nákladů ve výši právě daňově uznatelného paušálního odpočtu. Realita ale bude jiná. V případě, že by podnikatelé dosahovali nákladů vyšších, než je zákonem o daních z příjmů povolené procento, i osoba samostatně výdělečně činná by v tu chvíli vedla daňovou evidenci a vývoj daňového zatížení, svědčící ve prospěch té které společnosti, by byl právě takový, jak jsem uvedla výše. Ale mám-li ve své práci zhodnotit právě postavení advokáta, ale

důvodně říci, že je pravděpodobné, že dosažitelné náklady budou nižší než zmíněných 40%.

Od této chvíle je třeba do modelu přidat jednak samostatně podnikajícího podnikatele, ale také rozšířit výpočet o možnost osoby samostatně výdělečně činné uplatnit vyšší náklady, než jsou ty prokazatelně využitě. Jestliže jsme původně předpokládali společníky osobních společností počítající míru čistých příjmů jako poměr zisku očištěného o náklady, daně a pojistné a zisku (60% příjmů), individuální podnikatel nám s postavením společníka osobní společnosti splýval. Nadále budeme míru odvodů společníků osobních společností počítat stejně, ale náklady už nebudeme aplikovat ve výši 40%, ale řekněme, že budeme skutečné reálné náklady hodnotit na 30% příjmů.

Jak tento rozdíl změní postavení samostatného podnikatele? Náš na sebe si vydělávající advokát má možnost si uplatnit náklady ve výši 40% příjmů, aniž by musel cokoli prokazovat. Výhoda je taková: pro výpočet pojistného a daní se použije fikce, že náklady jsou právě stanovené procento, ale pro zjištění skutečného daňového zatížení je nutné poměřit velikost daní a pojistného ke skutečně dosaženému zisku, tedy ne k oněm šedesáti procentům příjmů, ale k našim reálným sedmdesáti. Tímto dokážu do modelu zahrnout i rozdíl mezi společníky osobních společností a osobou samostatně výdělečně činnou, který v případě nižších prokazatelných příjmů bude hrát jednoznačně ve prospěch individuálního podnikatele. Čím rozdíl mezi prokazatelnými příjmy a možným paušálním uplatněním čtyřiceti procent bude větší, tím víc bude model hrát ve prospěch individuálního advokáta. Na daňovém postavení společníka kapitálové společnosti se opět nic nemění.

Začnu opět stejnou situací jako prve. Společníci a samostatně pracující podnikatel jsou bezdětní, bez vyživované manželky a nejsou zatíženi žádnými úroky z úvěru. Jak je patrné z přílohy 6, jednotlivец uplatňující vyšší náklady bude mít zprvu vývoj odvodového zatížení stejný jako společník osobní společnosti. Funkce se budou krýt až do té doby, kdy na společníky přestane dopadat vliv minimálního pojistného a zpočátku nulových daní. Jakmile příjmy přesáhnou výši 202 tis. Kč, uplatní se rozdílná výše nákladů, která ovlivňuje vypočtenou daň i pojistné, ale váže se ke stejné výši zisku

jako u společníků, a funkce individuálního advokáta se posune níže a to až o více než pět procentních bodů.

Všimněme si, že byť jsem analyzovala nejrůznější faktory ovlivňující zdanění osob, jednoznačně nejvýraznější vliv bude mít odlišný výpočet rozdílu mezi výnosy a náklady. Jiná výše zisku má totiž efekt na úplně celý průběh funkce odvodového zatížení, která se i v případě zvýšení nákladů jen o deset procentních bodů posune naprosto zásadním způsobem. Kdybychom mluvili o zavedené advokátní kanceláři a polemizovali jsme nad náklady ve výši 10% příjmů, byl by posun funkce odvodového zatížení individuálního podnikatele tak výrazný, že by pro srovnání s obchodními společnostmi působil úplně fatálně.

Vraťme se ale k původní změně skutečných nákladů na 30% příjmů. Jestliže si prve obchodní společnosti konkurovaly, jednotlivce, který si může uplatnit vyšší náklady, než skutečně měl, svým odvodovým zatížením společnosti tak podskočí, že byť mezi sebou v určitých úsecích stále soupeří, on je svou výhodností válkuje. A jelikož je to samostatná vydělávající osoba, může si nadále ještě uplatnit všechny přípustné odpočty a slevy na dani, což její výhodnou pozici ještě upevní.

Pojďme se podívat na srovnání dalších situací. Předpokládejme opět extrémní situaci, kdy naši podnikatelé, ať už společníci nebo jednotlivce budou uplatňovat daňové zvýhodnění na 3 děti a snížení základu daně o 300 tis. Kč úroků z úvěru.

I zde je vývoj naprosto obdobný prvnímu případu. Daňové úspory hrají jednoznačně ve prospěch osobních společností. Ani společník veřejné obchodní společnosti by se nepostavil do méně výhodné pozice než je pozice společníka některé z kapitálových společností, natož pak, aby některý ze společníků obchodní společnosti konkuroval samostatnému advokátu. Opět po překonání společné části funkce (do výše příjmů 202 tis. Kč), individuální podnikatel jednoznačně podskočí svým daňovým zatížením obě další varianty a ani v dalším vývoji daňových dopadů se zpět s odvodovým zatížením společníka osobní společnosti nesblíží, natož, aby funkci vyloženě protnul, viz příloha 7.

Nejobektivněji bychom opět posoudili situaci, kdy podnikatelé budou uplatňovat odpočet na manželku, která je doma s jedním dítětem, na které využijí

daňové zvýhodnění. Bydlí v bytě v Praze, o velikosti 3+1, na který si museli dopůjčit 1 500 tis. Kč, ve čtvrtém roce splácení budou úroky z tohoto úvěru 75 000 Kč.

Jak bylo patrné z předchozích případů, ani zde faktory ovlivňující míru zdanění s neochvějnou pozicí advokáta – osoby samostatně výdělečně činné – příliš neotřesou. Opět shledáváme stejný dopad. Funkce určující zdanění individuálního podnikatele je právě o výhodu uplatnění vyšších než reálných nákladů posunuta dolů, účastenství v obchodní společnosti postrádá jakékoliv daňové výhody (Příloha 8).

Srovnáme-li zdanění společností a jejich společníků, otázkou výhodnosti účastenství v jednotlivých formách ovlivňuje primárně nejdůležitější faktor, kterým je předpokládaná výše nákladů. Mezi, kterou dovoluje uplatnit současný daňový zákon je 40% příjmů pro osoby s příjmy z výkonu nezávislého povolání, které není živností ani podnikáním podle zvláštních předpisů. To je nejzásadnější bod zvratu dalšího rozhodnutí. Jestliže může advokát odhadovat, že výše nákladů převýší onu čtyřicetiprocentní hranici, vstupují do hry o nejvýhodnější podnikatelské seskupení všechny právní formy obchodních společností.

Jestliže jsme přešli přes tuto nutnou podmínku, další otázkou bude možnost uplatnit si nějaké daňové zvýhodnění. Čím více daňových zvýhodnění – vyživovaná manželka, děti, úroky z úvěrů na bydlení – tím více se výhodnost bude přiklánět k některé formě osobní společnosti, právě z titulu možností uplatnění tohoto zvýhodnění.

Pokud bezdětný, zajištěný advokát, na daňové úlevy nedosáhne, posledním kritériem je výše příjmů. Ukázala jsem, že vývoj daňového zatížení u společníků osobních společností dosahuje určitých lokálních extrémů. Právě tento lokální extrém v podobě maximálního odvodového zatížení okolo hranice, kde dosahujeme maximálních vyměřovacích základů pro výpočet obou pojistných, hraje ve prospěch některé z kapitálových společností nebo pro komanditistu společnosti komanditní.

Bezdětný právník žijící svobodně v pronajatém bytě, dosahující ročních příjmů v rozmezí 1,5 – 4,3 milionu Kč, uplatňující všechny možné využitelné prostředky jako daňové náklady (tedy přesahuje nákladovost ve výši 40% příjmů), bude daňově optimalizovat, pokud bude advokátní praxi vykonávat jako společník společnosti

---

s ručením omezeným. Už omezené ručení jako další výhoda této podnikatelské formy je bez diskuse.

Pokud by advokát minul toto rozmezí výše příjmů, bude pro něj výhodnější buď pracovat jako samostatná osoba nebo jako společník veřejné obchodní společnosti či komplementář.

Jednoznačná je však jedna věc. Pokud dopředu náklady vyhodnotíme jako nepřesahující 40% příjmů, bez ohledu na další faktory, daňová výhodnost individuálního podnikatele bude nepřekonatelná. Advokát bude schopen uplatnit nižší rozdíl příjmů a výdajů pro vyčíslení základu daně a ještě uplatnit případná daňová zvýhodnění.

Problémem tedy zůstává vyhodnocení výše nákladů. Tady se bude kancelář od kanceláře dost lišit. Chtěla jsem přesto odhad, že je pravděpodobné, že advokátní kanceláře budou mít spíše nižší náklady než 40%, podpořit skutečnými daty. K účetním závěrkám jednotlivců advokátů není snadné se dostat, ale účetní závěrky právnických osob mají tyto osoby povinnost zakládat do sbírky listin v obchodním rejstříku. Ukázalo se, že zdaleka ne všechny advokátní kanceláře, byť by tyto měly být nejvíce zákona znalé, takto činí.

Po delším zkoumání jsem přeci jen našla několik zodpovědných kanceláří, které výsledky hospodaření zveřejnily, viz příloha 9. Výsledky jednotlivých kanceláří vykazovaly určité podobnosti. Většina z nich hranici 40% nepřekročila, byť se u této magické výše nákladů pohybovaly téměř marginálně. Právě proto, že hned několik kanceláří se mírou nákladů čtyřiceti procentům blížilo velmi úzce, bude odhad budoucích nákladů velmi důležitý a dané analýze by se měla věnovat dostatečná pozornost.

Nicméně odhad budoucích nákladů už není předmětem mé práce, ten si musí každý začínající advokát stanovit sám.

Byť jsem se ve své práci zaměřila na situaci advokáta, protože je mi toto povolání nejbližší, výše uvedené závěry platí obecně. I kdybychom se bavili o podnikatelích zabývajících se jinými druhy povolání, v zásadě jedinou odlišností pro srovnávání výhodností by bylo uplatnitelné paušální procento nákladů.

Zákon o daních z příjmů umožňuje uplatňovat několik úrovní, od 40% u autorských výkonů nebo nezávislého povolání, 50% u příjmů ze živnosti, 60% u řemeslných živností až po 80% u příjmů ze zemědělské výroby, lesního nebo vodního hospodářství³⁰.

Pokud by náklady byly vyšší než toto uplatnitelné procento, platí jednoznačně model a faktory ukazující na výhodnosti jednotlivých podnikatelských forem, možná v určitých situacích příjmů by se body zvratu posouvaly doprava či doleva. Jakmile by však prokazatelné náklady této paušální procentuální sazby nedosahovaly, daňově největší výhody pobírá osoba samostatně výdělečně činná.

---

³⁰ §7 odstavec (7), písmeno a) až d)

5 Shrnutí

Když jsem si vybrala toto téma pro svou diplomovou práci, očekávala jsem, že zpracuji několik modelů pro různé situace pracujících advokátů, a v jemných nuancích faktorů ovlivňujících výslednou odvodovou povinnost, budu hledat z pohledu míry zdanění ideální podnikatelskou formu. Čím více jsem se nořila do problematiky daňových bonusů, položek snižujících základ daně a možnosti uplatnění paušálního procenta nákladů, tím překvapivější závěry se objevovaly.

Prvním překvapivým závěrem pro mne bylo, jak ve srovnání různých právních forem obchodních společností s náskokem vítězí individuální podnikatel – samostatný advokát. V advokátské praxi, kde skutečně člověk vnáší své osobní know-how, které není vázáno na dodatečné prostředky, je primárním faktorem pro daňový výběr právě výše nákladů s podnikáním spojená. Také je nepravděpodobné, že advokát bude skutečnými prokazatelnými náklady převyšovat mez 40% příjmů. Sama jsem se doposavad živila poradenstvím a školením, což je naprosto obdobná situace, a z vlastní zkušenosti musím říct, že prokazatelně uskutečněné náklady na takovouto duševní činnost se mohou pohybovat mezi 10ti a 20ti procenty příjmů.

Určitě nalezneme situace, kdy zejména pro výhodnost omezeného ručení a uplatňování dalších nákladů s ohledem na výši příjmů, bude výhodná některá z kapitálových společností, ale co se týče obecného pohledu, osoby samostatně výdělečně činné budou hrát prim.

Dalším, pro mne neméně zajímavým závěrem je orientace daňových zákonů a daňového zatížení. Na první pohled se zdá náš daňový systém spravedlivý, podporující skupiny obyvatel s nižšími příjmy a rodiny s dětmi, ale po podrobném zkoumání se člověk neubrání dojmu, že spíš opak je pravdou.

Na jednu stranu zde nalezneme slevy na dani, které je možno uplatnit až do výše daňových bonusů, kdy stát zápornou slevu vrací. Toto je situace jednoznačně podporující nízkopříjmové skupiny. Oproti tomu však konstrukce superhrubé mzdy, jak jsem ukázala na příkladu společníka pobírajícího od společnosti odměny na základě mandátní smlouvy, je nenápadná způsob, jak na většinu poplatníků místo patnácti procentní sazby daně uplatnit více než dvacet procent. Kdy patnácti procentům se začne sazba blížit, až když příjmy poplatníka překonají maximální hranici stanovenou pro

odvody na pojistné. Což se těžko dá interpretovat jinak, že skupiny s vyššími příjmy budou zdaněním v relativním poměru zasaženy méně.

Dalším příkladem zvýhodňování skupiny poplatníků s vyššími příjmy je možnost uplatňování úroků z úvěrů na bytové potřeby až do výše 300 000 Kč. Vzhledem k tomu, že skutečné uplatnění úroků u nezaměstnaneckých poplatníků přichází v úvahu až od částek příjmů přesahujících půl milionu korun a samotná nejvyšší částka 300 000 Kč ročně jen na úrocích ukazuje, která příjmová skupina obyvatel z těchto úlev bude čerpat nejvíce.

Na druhou stranu zde však máme velice vysoký dopad dvojího zdanění na společníky kapitálových společností. Nevýhodnost rozdělování zisku kapitálových společností mezi společníky se v našich podmínkách s oblibou řeší postupným odčerpáváním prostředků z hospodářského výsledku (tunelování by bylo příliš silné slovo, společníci to nedělají se záměrem poškodit společnost, ale se záměrem odvést prostředky nezdaněné). Společníci sami pak nejsou vlastníky věcí, které běžně užívají pro svou existenci, jako jsou byty, či auta – ty jsou napsány na společnost, která hradí jejich provoz. Výsledkem je, že umělým zvyšováním nákladů nejsou nuceni odvést nejen srážkovou daň z rozděleného zisku, ale zvýšení nákladů sníží už původní daňový základ společnosti. Ta pak tuto část hospodářského výsledku nemusí zdanit ani daní z příjmů právnických osob. Stálo by za úvahu, jestli bychom toto chování obcházející účel zákona nepotlačili alespoň z části tím, že bychom zamezili tak velkému dvojímu zdanění, třeba možností uplatnit výši odvedené sražené daně v dalším období jako položku snižující daňový základ pro výpočet daně z příjmů právnických osob.

V neposlední řadě bych ještě zmínila dosti nemotivující způsob daňového zvýhodnění na děti pro skupinu obyvatel s vyššími příjmy. Pokud by stát chtěl podpořit vyšší příjmovou třídu v rozhodování o založení rodiny, daňovou slevu ve výši cca 10 tis. Kč tato skupina obyvatel prakticky ve svém daňovém zatížení ani nepozná. Taková společnice významnější advokátní kanceláře, vracející se po porodu do práce, nejen, že bude velmi tratná na svých příjmech už jen tím, že se rozhodla k založení rodiny a opuštění práce na nějakou dobu, ale daňové zvýhodnění bude v poměru k jejím příjmům prakticky neznatelné. Kdyby pro skupinu poplatníků přesahující určitou mez příjmů stát aplikoval slevu na dani v procentním poměru k vypočtené dani, byl by

system podpory rodin s dětmi spravedlivější, co se týče srovnání poplatníků s nižšími a vyššími příjmy.

Závěrem, shrnu-li poznatky této diplomové práce, volit po dokončení školy, jako právní formu si pro svou budoucí praxi vybrat, byla by to jistě osoba samostatně výdělečně činná. Nezbyvá než doufat, že než se rozhodnou absolventi právnické fakulty zakládat rodiny, projdou naše daňové zákony ještě nějakou tou novelou, aby zájem na rozšíření řad malých právníků byl podepřen i státem a účinnou daňovou motivací.

6 Literatura

Hamerníková B., Kubátová K. *Veřejné finance*. Praha. 2004.

Bakeš M. a kol. *Finanční právo*. 4.vydání. C.H.Beck Praha. 2006.

Pelikánová I., Černá S. a kol. *Obchodní právo II. Společnosti obchodního práva a družstva*. Praha, ASPI. 2006

Tröster P. a kol. *Právo sociálního zabezpečení, 4. přepracované a doplněné vydání*. C.H.Beck. Praha. 2008

Vančurová A. a kol. *Daňový systém ČR 2009 cvičebnice*. VOX. 2009

Dvořák P., Radová J. *Finanční matematika pro každého*. Grada. Praha. 2005

Právní předpisy

586/1992 Sb., zákon o daních z příjmů (ZDP)

513/1991 Sb., obchodní zákoník (ObZ)

563/1991 Sb., zákon o účetnictví (ZÚ)

48/1997 Sb., zákon o veřejném zdravotním pojištění (ZoVZP)

592/1992 Sb., zákon o pojistném na všeobecné zdravotní pojištění

155/1995 Sb., zákon o důchodovém pojištění

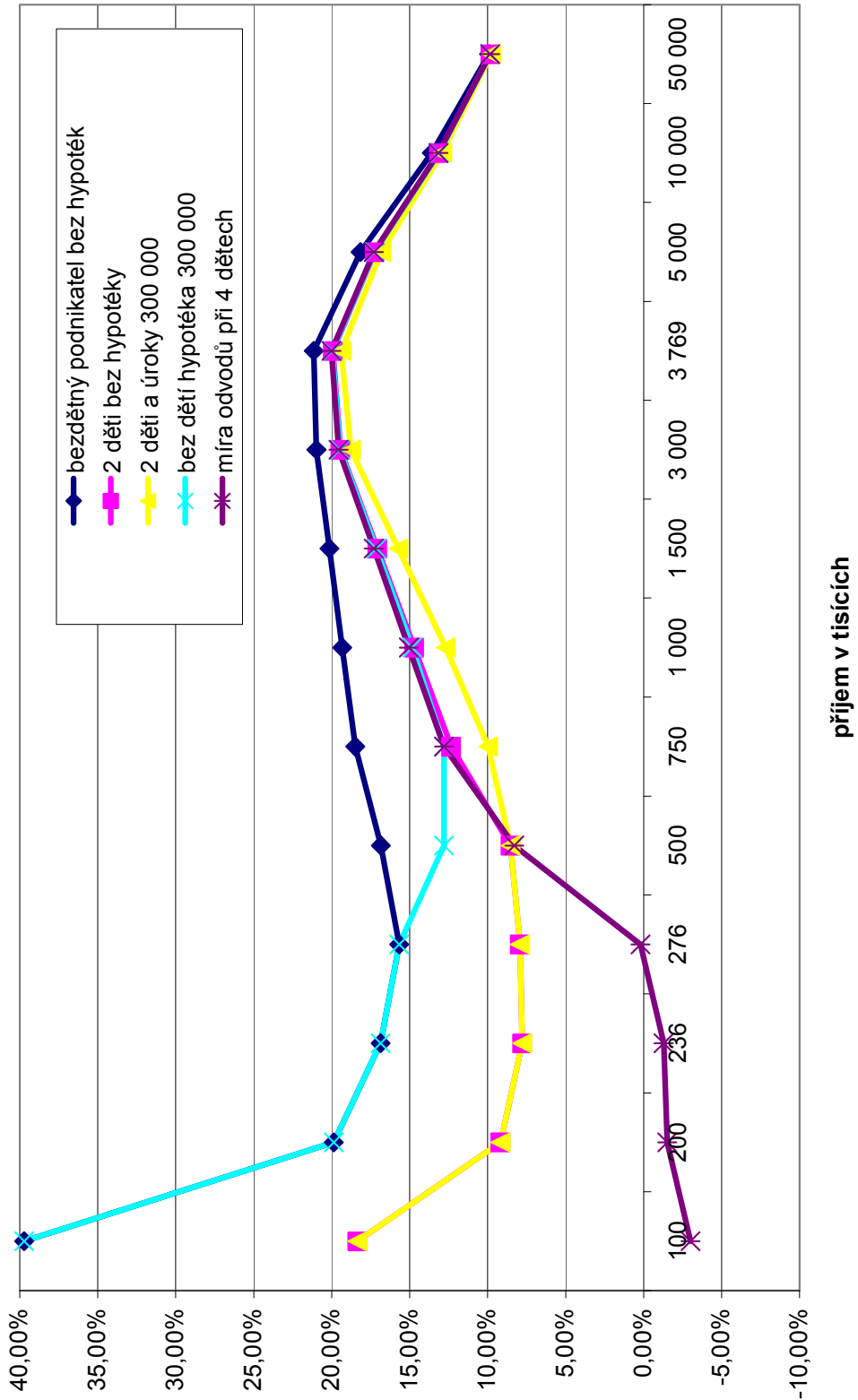
187/2006 Sb., zákon o nemocenském pojištění (ZNP)

589/1992 Sb., zákon o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti

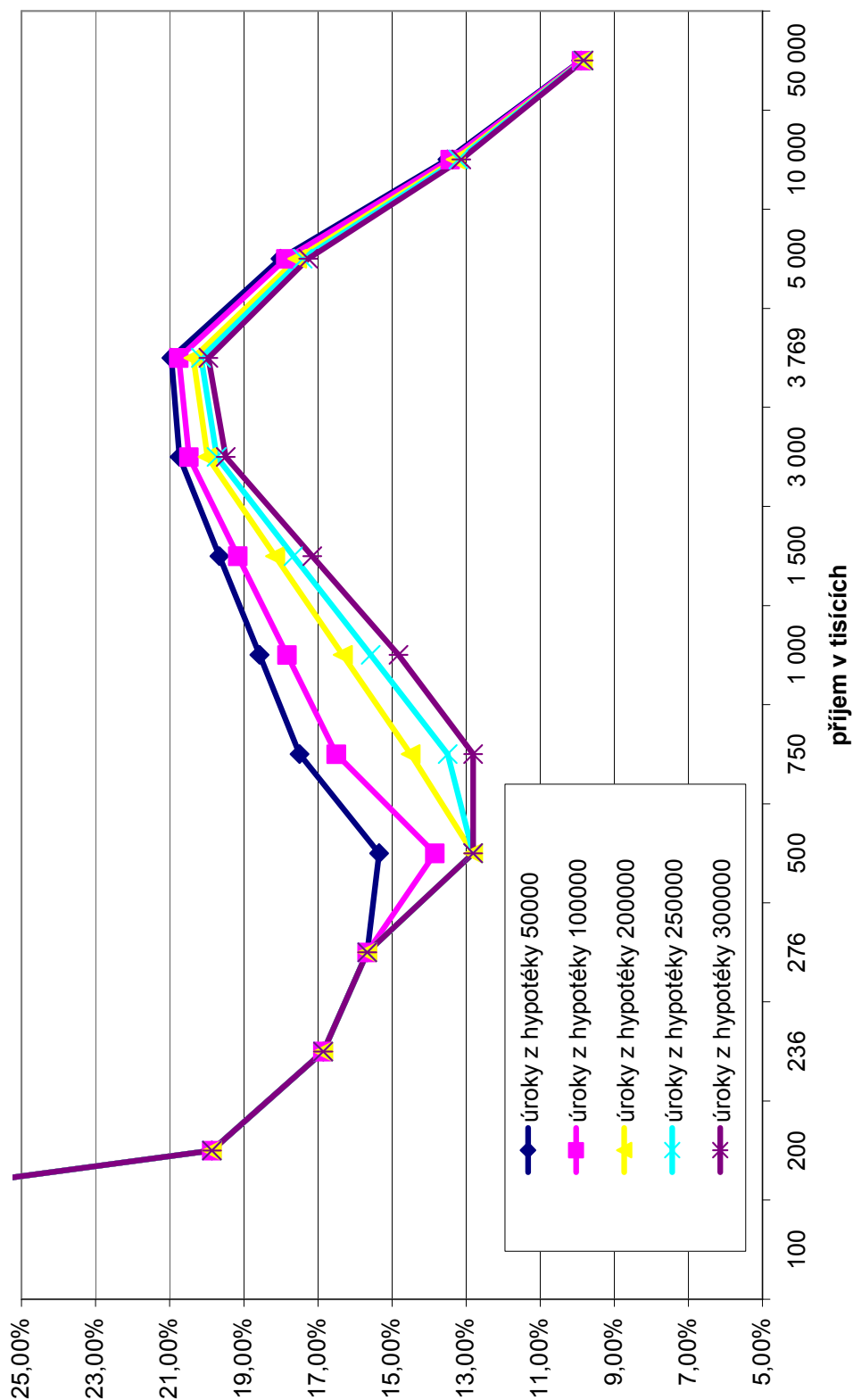
Všechny právní předpisy jsou platné k 31.8.2009

7 Přílohy

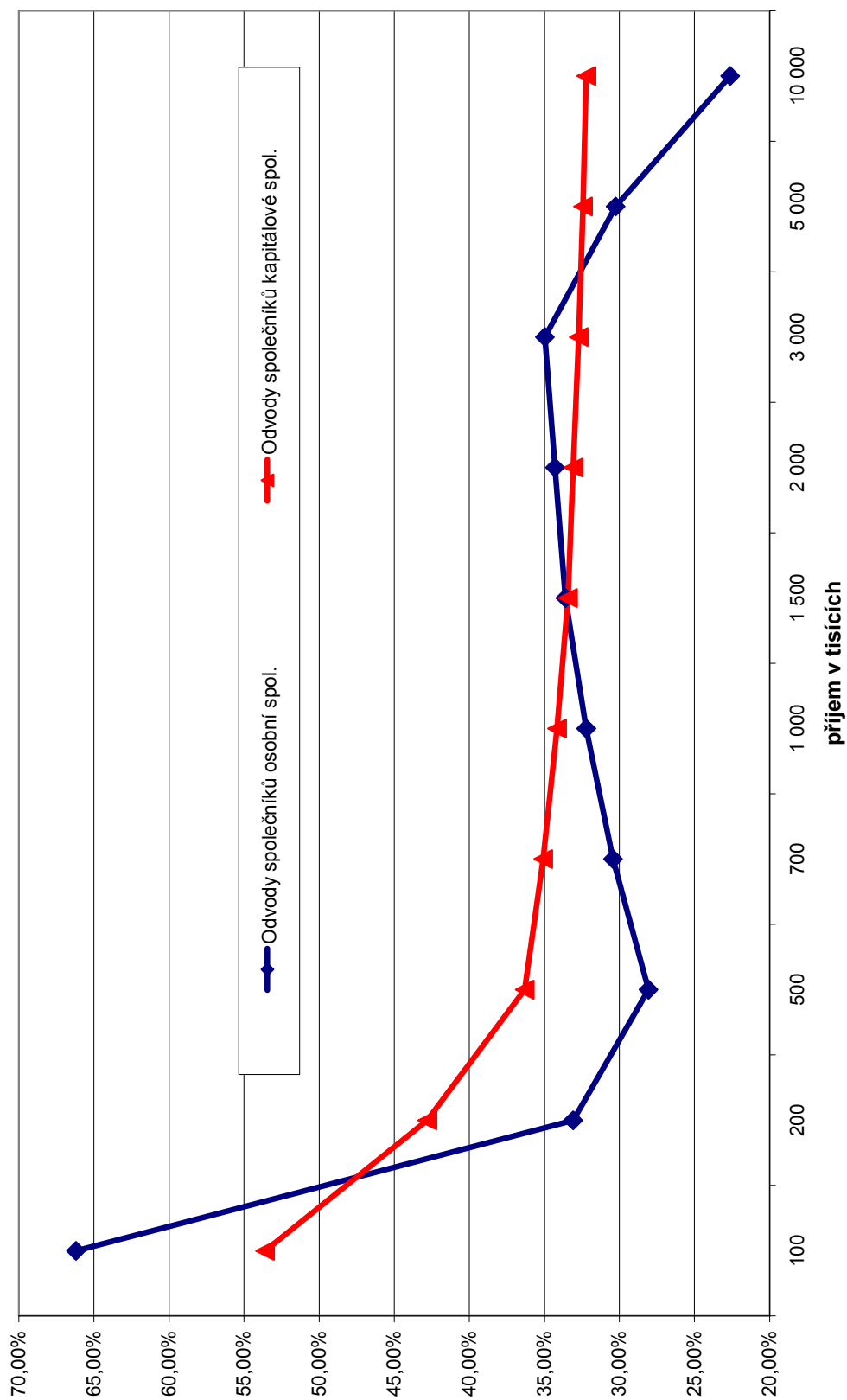
Příloha 1: Míra odvodů v závislosti na faktorech ovlivňujících daň z příjmů

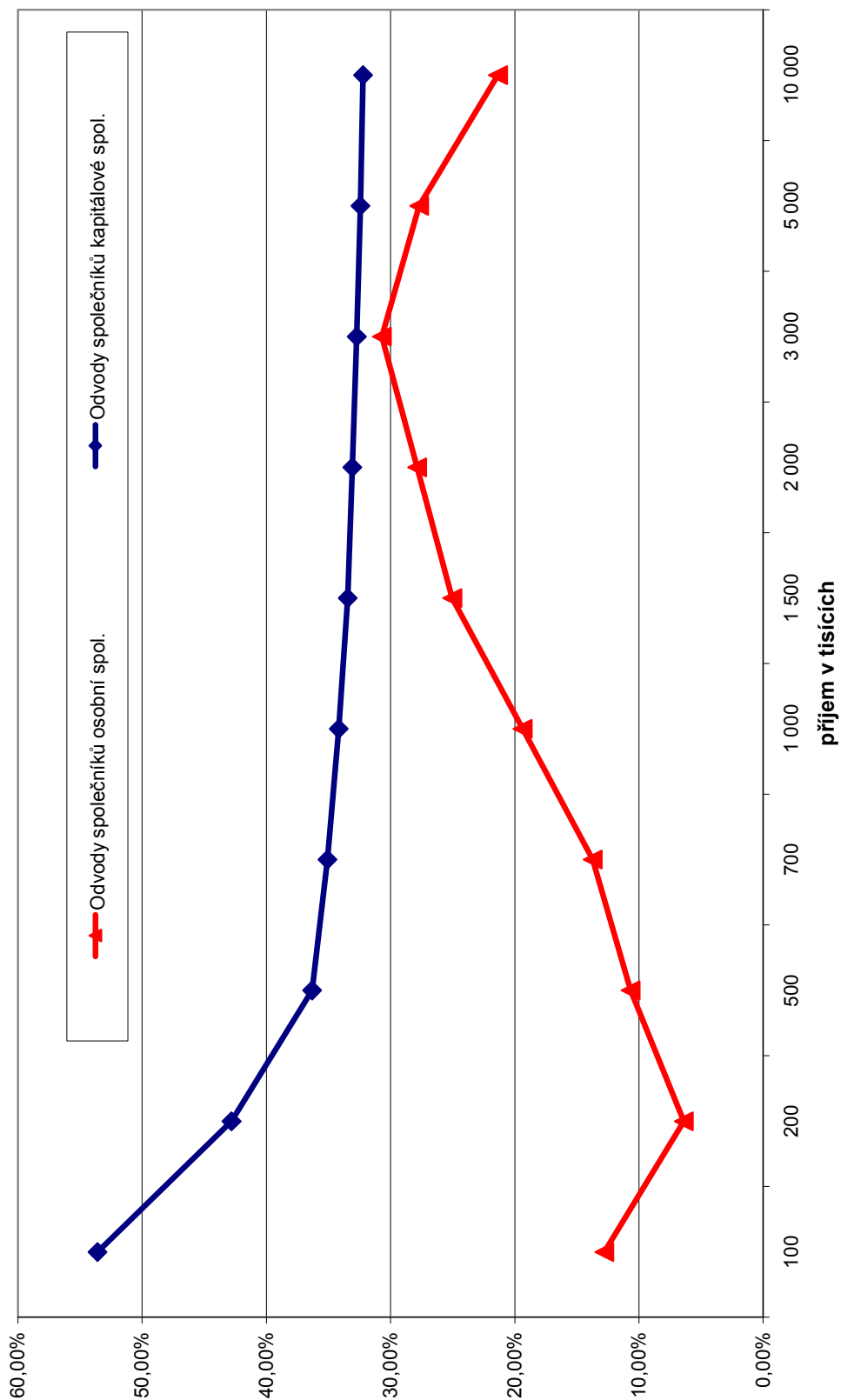
Příloha 2: Míra odvodové povinnosti bezdětného podnikatele v závislosti na výši úroků z úvěru

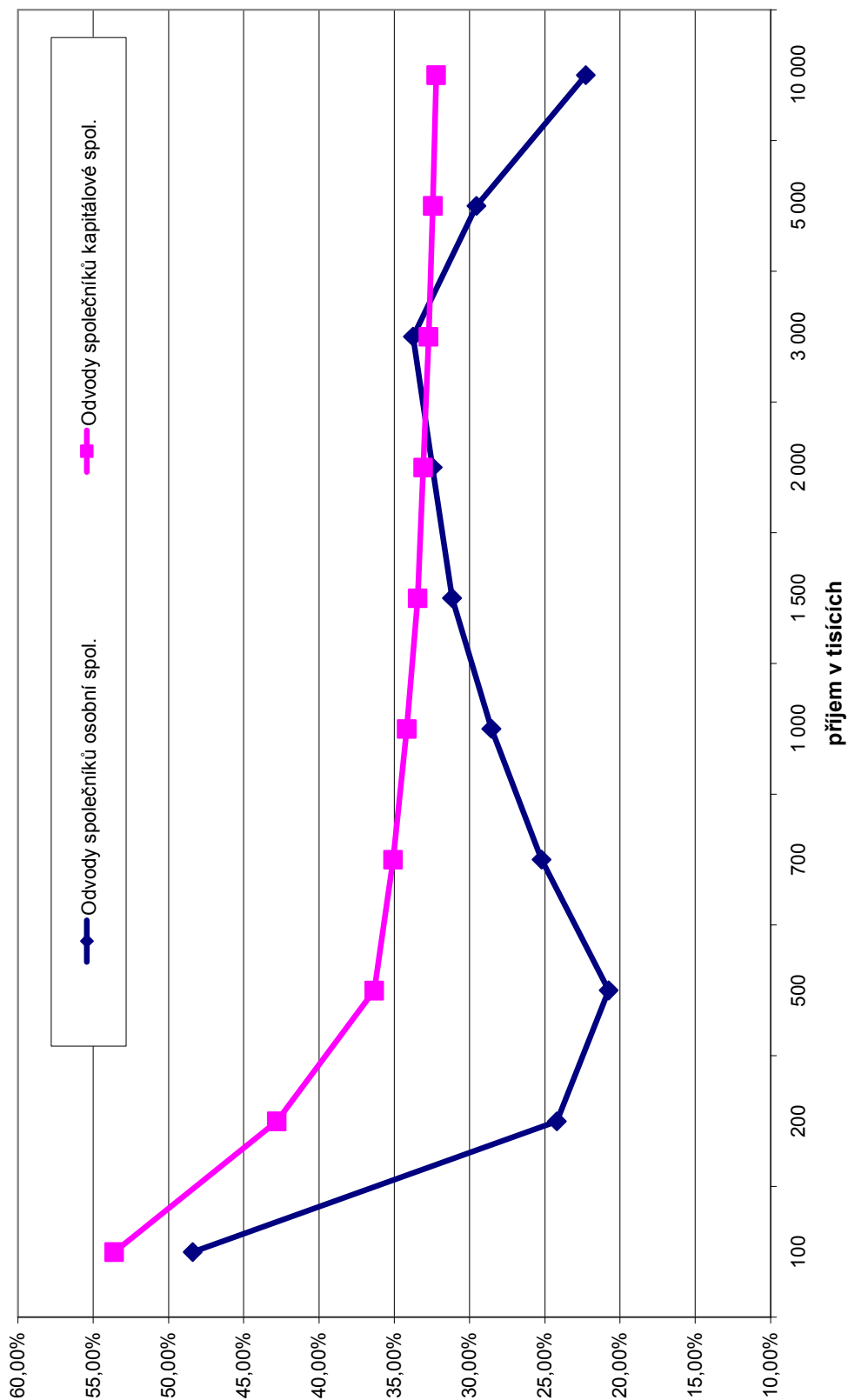
Příloha 3: Rozdíly v odvodech v případě bezdětných společníků, kdy společnosti dosahují náklady ve výši 40% příjmů.

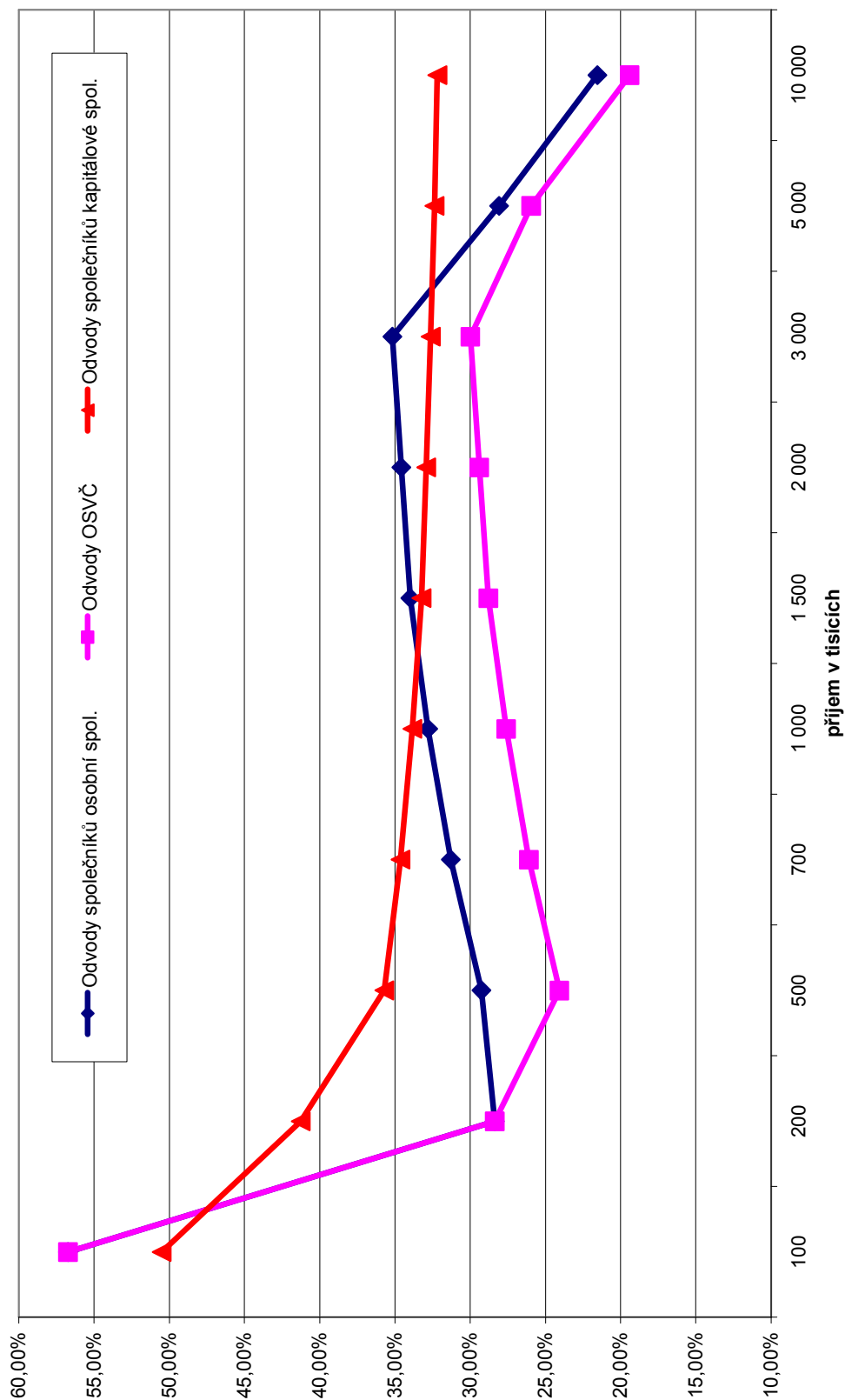
Příloha 4: Rozdíly v odvodech v případě společníků, kteří mají 3 děti a úroky z hypoték 300 tis. Kč., opět při uplatnění nákladů ve výši 40% příjmů

Příloha 5: Rozdíly v odvodech v případě společníků, kteří mají jen jedno dítě a úroky 75 tis. Kč., opět při uplatnění nákladů ve výši 40% příjmů

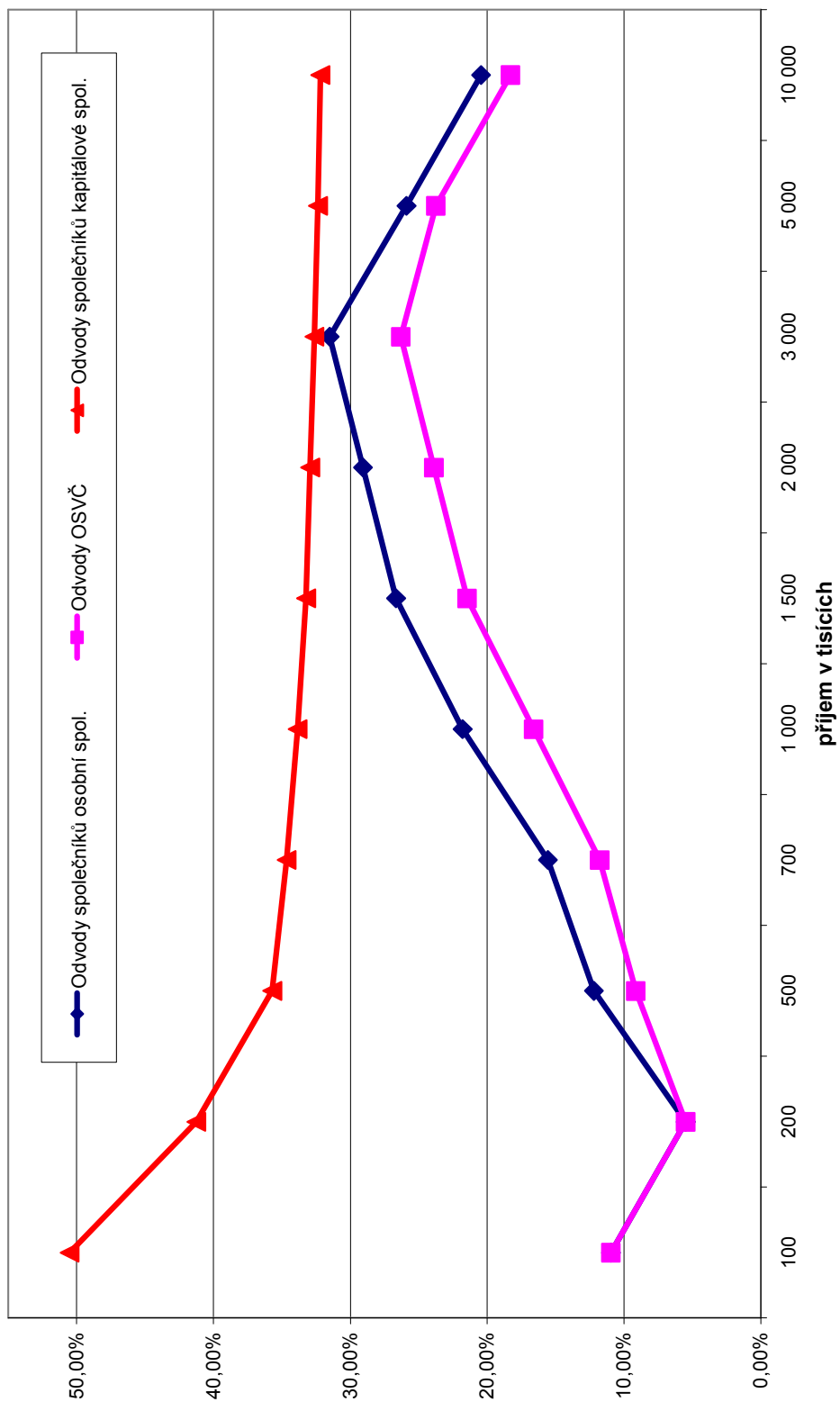

Příloha 6: Rozdíly v odvodech v případě bezdětných společníků, kdy společnosti dosahují skutečné náklady ve výši 30% příjmů, OSVČ uplatňuje náklady ve výši 40%.

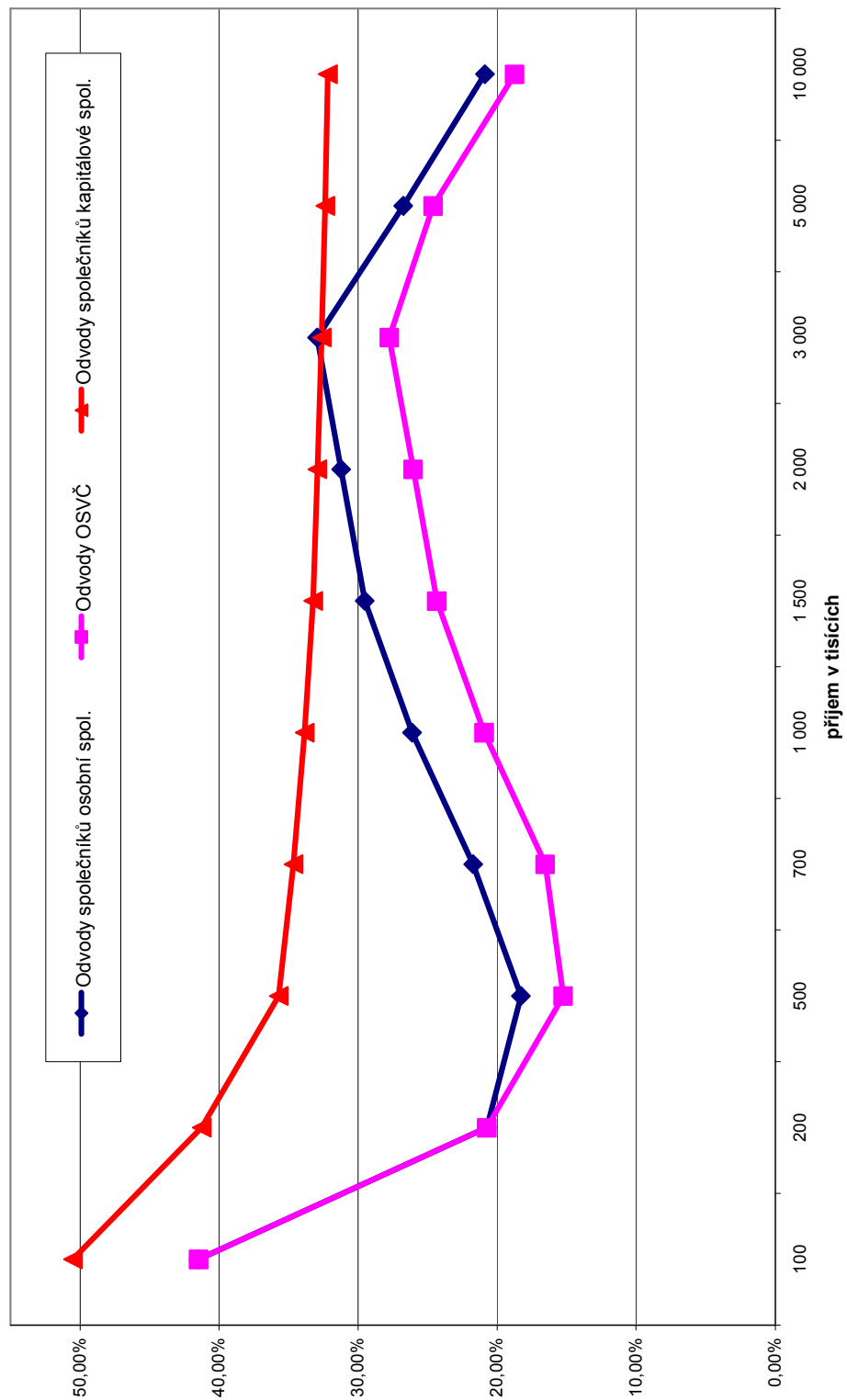

Příloha 7: Rozdíly v odvodech v případě společníků, kteří mají 3 děti a úroky z hypoték 300 tis. Kč., společníci obchodních společností uplatňují náklady ve výši 30% příjmů, samostatný podnikatel uplatňuje 40% příjmů.

Příloha 8: Rozdíly v odvodech v případě společníků, kteří mají jen jedno dítě a úroky 75 tis. Kč., při uplatnění skutečných nákladů 30% příjmů, samostatný podnikatel uplatňuje 40%.

Příloha 9: Porovnání výsledků hospodaření vybraných právních kanceláří (v tisících)³¹

Kancelář	Rok účetní závěrky	Vlastní výkony	Výkonov á spotřeba	% podílu nákladů na výnosech
Advokátní kancelář Chase Pullman v.o.s.	2006	62 779	19 622	31,3%
ADVOKÁTNÍ KANCELÁŘ - Čermák, Kolínová, Rožnovský, veřejná obchodní společnost	2005	3 958	1 771	44,7%
Advokátní kancelář Pyšný, Weber & Partneři, v.o.s.	2008	18 924	5 049	26,9%
Advokátní kancelář Svejkovský, Kabelková, v.o.s.	2007	18 885	7 531	39,9%
Advokátní kancelář Korbel, Tuháček & partneři, s.r.o.	2008	7 014	2 743	39,1%

---

³¹ Zdroj: www.justice.cz

8 Summary

Companies and their partners viewed in respect of tax incidence

Every enterpriser has to answer one question at the beginning of his business – which legal form to choose. There are a lot of points of view. But one of imprescriptible is tax incidence.

There are many reasons why I choose tax incidence to be the point of interest of my diploma work. I am the sole trader and I already had to solve this problem and this choice is waiting for most of us sooner or later.

The purpose of my work is to specify and evaluate basic factors influencing taxation and based on those factors, create a model that helps to choose correct legal form of business. The goal of the work is to compare net income after taxation and other obligatory payments.

The first part of the work focuses on income taxation of natural persons. I showed basic terms as tax base, income tax and its other adjustments as number of children and loan interests . Then I explained taxation of partners in limited and unlimited companies.

Next chapter summarizes distribution of operating results in different legal forms. The third part of my diploma work shows other obligatory allowances, such as health insurance and social insurance. Again regard to various business entities.

The following chapter, which is the largest, deals with all factors that influence tax incidence and obligatory payments for health and social insurance. I analyzed several situations in which tax-payer should be. Then I recognized, that basic elements, that determine profitability of taxation, are costs. In Czech system of taxation, sole trader is able to apply form 40 to 80 percent of income as costs. In the case, that real costs paired with selected type of business are lower than costs, that Czech legal system allows, then optimal legal form is sole trader.

But if the costs are grater than this possible minimum, next factor of choosing correct legal form is income. When I analyzed trader without children and loan

interests, income between 1,5 million to 4,3 millions indicates profitability of limited companies.

But the more other elements such as interests and number of children the more those factors lead to personal companies and sole trader.

9 Klíčová slova – keywords

Daň z příjmů, pojistné, hospodářský výsledek, daňová kvóta, základ daně, daňová sazba

Income tax, operating results, tax base, tax rate